

PERCZEL OLIVÉR

A LIPÓTVÁROS SZÍVÉBEN, 1912¹

(FIKTÍV ÚTIKALAUZ TÖREDÉK

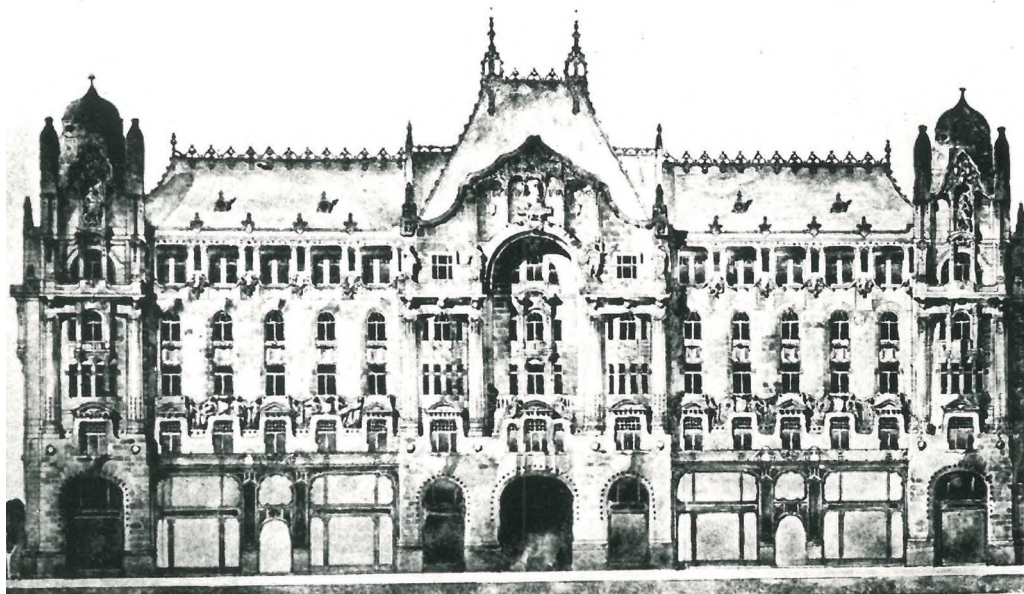
EGY ISMERETLEN ÚJSÁGÍRÓ TOLLÁBÓL)

Jelen dolgozatom kettős kísérlet: egyrészt megpróbálom a lehető legpontosabban, rekonstruálni a Lipótváros egyik jelentős utcáját, a Nádor utcát, az I. világháború előtti időszakban, egészen pontosan az 1912-es évben.² A munka a levéltári iratanyagra, a helytörténeti szakirodalomra³, a kor sajtójára⁴, támaszkodik, a korszak vizuális megjelenítésére pedig korabeli illusztrációkat (fényképeket, képeslapokat és Budapest Főváros Levéltára iratai mellett, térképeket és terveket) válogattam össze. Ugyanakkor még továbblépve a narratíva eszközével, egy kitalált újságíró szemüvegén keresztül próbálok meg még közelebb kerülni a boldog békeidők végének időszakához. A szöveg tehát duplán fikció. Vezetőnk egy kitalált személy, aki a kor nyelvén szól, de a ma fellelhető forrásokra alapozva kalauzol bennünket végig a Nádor utcán. A kigondolt író útikalauzában kézen fogja olvasóit és egy részletes sétára invitál. Vajon mit lát az ember egy városi séta során? Helyenként a természeti szépségeket, a Dunát, a Gellért hegyet vagy a Margit szigetet. Viszont amint a házak közé kanyarodik a sétáló, mi más, mint az épített környezetet, a lakó és a hivatali épületeket. És vajon ezekben az épületekben kik éltek, mit dolgoztak és hogyan kapcsolódtak ki?⁵ Átadjuk a szót ismeretlen tollforgatóknak, aki válaszol ezekre a kérdésekre.

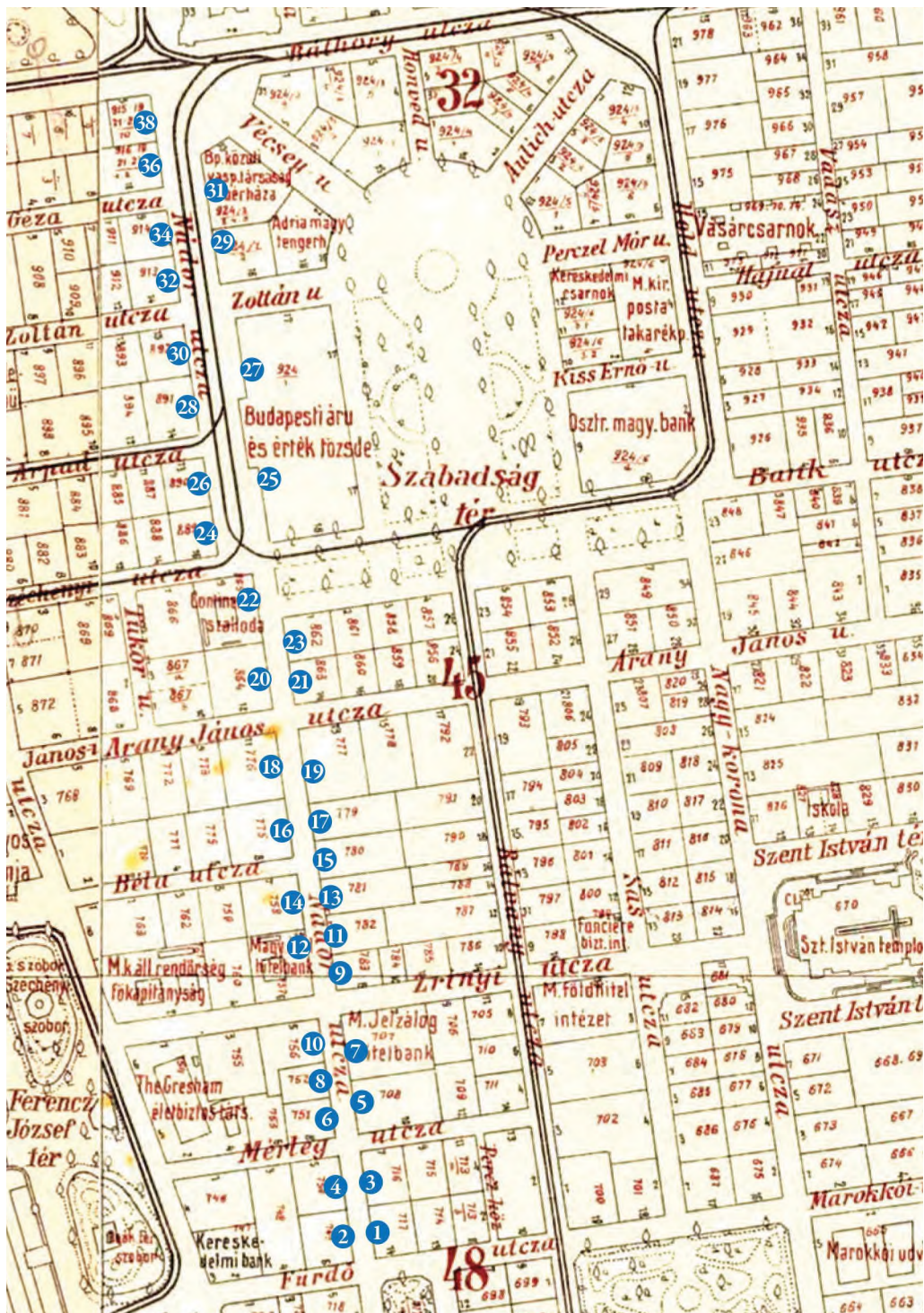
Akinek az Osztrák-Magyar Monarchia magyar fővárosában dolga adódik, annak a vízi megközelítést javasoljuk. Hajón utazni talán lassú, de a látvány mindenért kárpótol bennünket. Mostanra, az 1912-es évre a hajóforgalom már igen élénk lett a Dunán, gyakran indulnak a csavargózósok ebbe a szép városba. (1. kép) Merthogy ez a város aztán tényleg óriási fejlődést produkált az elmúlt félszáz évben. Hiszen még csak most lesz negyven⁶ éve, hogy egyesítették a három várost: a folyam jobb partján húzóódó ősi mültra is visszatekintő Óbudát, a németes Budát és a túlparti síkvidéken terpeszkedő Pestet. Ideje volt bizony, jogilag is össze kellett már kapcsolni, ami összenőtt. Mert egy ideje már megvolt az állandó híd Pestről Budára, amit éppen Haynau generális adott át 1849 novemberében a magyar szabadságharc leverése után nem sokkal. Pedig, röviddel előbb ő maga adott parancsot, hogy végezzék ki a szabadságharcot vezető 13 tábornokot, és a korábbi magyar miniszterelnököt, Batthyány Lajost is az ő utasítására lötték agyon a pesti Újépület udvarán. De ez már elmúlt, és Ferenc Józsefet 1867-ben magyar királlyá koronázták, ő maga éppen a gyönyörű Lánchíd és az impozáns Tudományos Akadémia előtti téren suhintott kardjával a négy égtáj felé.⁷ A koronázási domb,

1. Akadémia és a rakpart

2. Gresham

A Nádor utca térképe

3. I. Ferenc József rakpart, a Dunakorzó

amelybe minden vármegyéből hozták a földet még mindig itt áll.⁸ Megtörtént tehát az osztrák-magyar kiegyezés és lassan – mint mondtuk – a három város is összeborult. Ezután következett az a hihetetlen arányú fejlődés, ami mára naggyá teszi ezt a várost. Lakosainak számán is mérhető mindez, negyven év alatt szinte megháromszorozódott az ittélők száma.⁹ Mostanra, 1912-re még többen nyüzsögnek itt, sokféle ember mindenhonnan a birodalomból, németek, csehek, tótok, zsidók, szerbek, görögök, sokan a magyar Alföldről és még ki tudja merről. Mindenki boldogul, ahogy tud, csinálja, amihez ért, igyekszik megélni két keze munkájából. Mert lehetőség rengeteg van, a négyemeletes magas házak évente bújnak ki a földből, hidak nyújtják karjaikat a két part felé. Egészen csinos a derékban hajlított Margit híd,¹⁰ s milyen hasznos is, hogy általa a kellemes levegőjű Margit sziget is elérhető immár. De a Lánchídtól délre levő viszonylag új híd, az Eskü téri híd¹¹ és a Ferenc József híd¹² is igazán impozáns látványt nyújtanak. Hiába, a város fejlődése kikényszeríti az újat: az Andrássy utat, az Operaházat, a nagy kiállításokat vagy éppen a Nagykörutat. A hangyabolynyi sok embernek pedig élni kell. Elintézni ügyes-bajos dolgaikat, vásárolni, szórakozni, amikor ráérnek, még ha az csak egy andalító sétálgatást jelent csupán. Tartsunk most velük, nézzük, miként boldogulnak a helyiek a lipótvárosi Nádor utcában és annak környékén. Óvatosan lépkedjünk le a hajópallón és nézzünk körül.

A tér, ahol állunk korábban is hajók kikötőhelyeként szolgált. Itt adták el a felvidéki tutajosok a helyi ácsoknak a rakományt, az épületfát. Ezért hívták ezt a helyet Ács térnek, később mindent itt pakoltak ki, miután a tér neve Kirakodó tér lett. Aztán Lánchíd térnek és mostanra Ferenc József térnek¹³ nevezik e helyet, amelyet sétánk kiindulópont-

4. Vigadó

jának választottunk. Szemben velünk a Gresham-biztosító gyönyörű palotája áll. Az épület mindössze öt éves, 1907-ben költöztek bele. Ezelőtt a Nákó-palota helyezkedett itt el, ahol az első pesti fényképészeti műterem működött, de az épület falai között dolgozta ki Clark Ádám a Lánchíd terveit.¹⁴ A háromemeletes házat a gazdag görög származású Nákóktól aztán 1880-ban megvette a Gresham Life Assurance Society.¹⁵ A cég 1903-ban bontatta el a régi épületet és rövid két év alatt felhúzták az új palotájukat. (2. kép) Olyan új épületet kívántak emelni, amely a cég reklámjául is szolgál. Ez sikerült is, a szépséges épület dísz lett nemcsak a társaságnak, de a fővárosnak is. Mondják, hogy gőzfűtéssel, központi meleg vízzel és még porszívókkal is ellátott a palota. A szakmunkákat a kor neves iparműveseinek műhelyei gyártották, az üveglablakokat Róth Miksa, a kovácsoltvas munkákat Jungfer Gyula, az építést Mann József cége végezte, míg a terveket Alpár Ignác és Quittner Zsigmond készítette.¹⁶ A nyitás után a földszinti helyiségeiben Deli Sámson teaházat nyitott, itt volt a fatőzsde és a sakk klub is.¹⁷ Most a klubszerű Venesia kávéház ajtaján nyithatunk be, amelyet Salczer Mór működtet.

Induljunk el dél felé a Ferenc József rakparton. A régi tőzsde, a valamikori Lloyd-palota mellett elhaladva a sarkon egy építési telket kell megkerülnünk. Korábban a Steinház állott erre, de 1909-ben elbontották, úgy tudni nagy szálloda épül helyén Ritz névvel. (3. kép) Nézzük meg a kilátást a partról, szemben a királyi vár, a másik túlparti hegy, a Gellért-hegy szikláit a Citadella uralja. Ez a méltán híres pesti Duna-parti korzó, amely nemcsak a szemközti látvány miatt oly szép, de a pesti rakparti házsor is magával ragadó. A folyóparti sétányt a városi tanács még 1789-ben – a korábbi pesti városfal nagyrondejjének lebontása után – hozta létre, miután ott fák ültetéséről határozott. Pár

5. Gizella tér

év múlva aztán, a sétány kezdeténél kétemeletes vendégház és kávéház nyílt, amelynek forgalmát a közeli hajóhid biztosította. A korzót szegélyező házsor, az Aldunaszor¹⁸ klasszicista stílusú épületeinek felhúzása 1811–1822 között valósult meg. Fejlődésének következő lépcsőfokát a rakpart 1860-as években lezajlott kiépítése jelenti. Óriásit változott akkor a Duna partja, hiszen akkortól már falak között hömpölygött a folyó. Ezt követően, az 1870-es években épültek fel azok a gyönyörű épületek, amelyek csinos lakásoknak adtak helyet, a vonzó szállodák, amelyek csalogatják a külföldieket is. Ezek a palota-épületek bizony korszakunkban a divatos korzózáshoz elegáns háttérrel biztosítanak. A sétateret kicsinosították és fejlesztették: két végére Eötvös József és Petőfi Sándor szobra került. A partszakasz további fejlődését szolgálta, amikor a közlekedést az 1900-ban kialakított villamos vonallal könnyítették, amelyen a kettős kocsi járnak. Pompás ez a korzó és pompás az itteni villamos vonal, én igazán úgy hiszem, hogy az itt döcögő villamosból a látvány a pártját ritkítja, talán még száz év múlva is kiérdemli az Európa egyik legszebb villamos vonala címet. És az alkotók a korzó kialakításkor a sétálóknak biztonságára is ügyeltek, amikor érdekükben a korzó két végét még láncokkal is elzárták a kocsiforgalom elől.¹⁹

Furcsa dolog ám a korzózás. Ha az ember leül egy Buchwald-székre – természetesen miután megvette a hat filléres székjegyet – és figyelni az embereket, megjelenik előtte az egész város. De nem egyszerre, hanem más-más időben és külön-külön, egymástól elválva. Hiába, nem keverednek egymással a népek, a korzót vegyesen használják az

6. Dorottya utca

itt megfordulók.²⁰ Délelőtt a nevelőnők által kísért gyermekek, a déli órákban a közeli Tőzsdepalota üzletemberei és a gazdasági élet szereplői járkálnak itt, míg 17 óra után már egész családok is megjelennek. Itt sétálnak, ismerkednek a jómódú hölgyek és polgárok, valamint itt keresnek párt eladósorba került leányuknak az aggódó édesanyák is tavasztól őszig.²¹ A korzón rövidesen egy újabb különleges épület elé érünk. Ez itt a Vigadó, Feszli Frigyes kiváló műve. (4. kép) Már a szabadságharc előtt is volt itt Vigadó, a korábbi Redoute, de Hentzi ágyúai azt lerombolták. Ez az új 1859–1865 között épült fel, falai között bálakat, nagytermében komolyzenei koncerteket tartanak.²² A Vigadó előtti téren található a Hangli kioszk, telepedjünk le egy asztalhoz, igyunk egy kávé és pihenjünk egy kicsit. A korzónak ezen a részén már 1803-ban is sétatér volt, ugyanitt pedig száz évvel korábban már üdítőital árustól lehetett némi frissítőhöz jutni.²³ Hangli József korábban Deák Ferenc pincéréként szolgált a hajdani szomszédos Angol Királyné szállodában. A haza bölcse olyannyira megkedvelte pincérét, hogy támogatásával a város vezetőségétől megkapta a kávé ipar ottani gyakorlását.²⁴ A helyet a kiváló üzleti érzéssel megáldott Hangli rövid idő alatt kiemelten népszerűvé fejlesztette. 1871-ben alakította ki saját Café-Park-ját, ahol a vendégeket külön kasztrendszerbe terelte. Így aztán, ahogy a korzón, úgy itt ebben a kávézóban is elkülönült a lakosság. A bejáratnál balra ültek a főnemesek, a szökőkút körül a miniszterek és a magas rangú tisztek, jobb oldalon a tőzsdések és így tovább. A válogatott személyzet által kiszolgált közönségnek tetszett az elkülönítés, akik kedvükre szűröcsölték a ház specialitását a dupla babkávéból

7. József tér

főzött dupla kávé.²⁵ A hely Hangl 1888-as visszalépése után is megőrizte sikerét, a kávé és a sajátos természeti környezet miatt ez ma sem változott.

Ha kellően felfrissültünk, induljunk tovább, de most irányunkat a házak közé vesszük, nézzük milyen terek, házak bújnak az épületek között itt a pesti cityben. Ha átvágunk a szűk kis Vigadó utcán máris a Gizella térre érkezünk. (5. kép) Ezen a téren állt a német színház addig, amíg 1847-ben le nem égett. Ezért a tér neve Német Színház tér, majd Színház tér, régi Színház tér később 1874-től Ferenc József leánygyermekéről Gizella térre neveztetett.²⁶ A tér közepén 1908-tól áll, illetőleg ül neves költőnk Vörösmarty Mihály közadakozásból emelt szobra. Ha a téren északra fordulunk a Dorottya utcára érkezünk (6. kép) ahol több pénzintézet is található. Az utca 2. számú házában működött a Magyar Király szálloda, a többi földszinti üzlethelyiségben egy fűszerkereskedő, egy könyvkereskedés, továbbá egy férfi divatru-kereskedés várja a vevőket.

Pár lépés után máris a Wurm utca sarkához érkezünk, ahol a 4. szám alatti épületben az Egyesült Fővárosi Takarékpénztár bérel irodákat. A szemközti saroképületet, a 6. számút az utca névadója Wurm József gazdag vaskereskedő építtette 1821–1824-ben. A négyemeletes, belső udvaros palota tervezője és építője Pollack Mihály a neves építész. Az épületben alakult meg az első hazai sakk-kör még a szabadságharc előtti időkben. A Wurm udvar a régi Pest legnagyobb bérházai közé tartozott, csak a Marokkói ud-

8. József tér 1., söröző

9. József tér 1., söröző

var²⁷ és a zsidók által lakott Orczy-ház²⁸ multa felül. A hatalmas, három utcára néző saroképületet 1894-ben megvásárolta a Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank, és egy másik híres építész, Hauszmann Alajos irányítása alatt bővítéseket is végeztek. Az a udvarra a mutatós és manapság igen divatos üvegtető került, de még liftet is építettek bele a korábbi árnyékszékek helyére.²⁹ Manapság a földszinten itt található Budapest 51. számú kis postája, ahol kedves, családias személyzet³⁰ várja, hogy feladjunk egy levelet vagy egy táviratot. De az épület másik oldalán a sikeres – és még két másik üzlettel rendelkező – Amerikai cipőüzlet boltjába térhetünk be. Vegyünk magunknak egy új divatos lábbelit! Ha van új cipőnk, csikorogtassuk meg a sarkát, forduljunk a postával szemközti épület felé. Ezt is építészeti kiválóság, Hild József építette 1860–61-ben. Az épület Lyka Anasztáz gazdag görög bőrgyáros megrendelésére készült, ahol 1912-ben hét üzlet várja a vásárlókat. Van itt fodrász, szabó, elektrotechnikai cikkek kereskedése, és kis csemege és fűszer-kereskedés is. Ezután forduljunk nyugati irányba és már látszik is a következő kis terecske a házak között. Ez a József nádor tér, (7. kép) ahol 1869 óta József nádor szobra áll. Korábban Só térnek is hívták ezt a helyet, mert ez a terület a korábban itt állott Sóhivatal része volt. A téren most épül az Alpár Ignác tervei alapján készülő három telken nyújtózkodó Magyar Általános Hitelbank palotája,³¹ mellette a Fürdő utca sarkán a Gross-ház. Ezt az épületet is Hild tervezte 1824-ben, aki a falai közötti híres Blumentstöckl (virágcsokor) nevű sörözőben törzsvendégként gyakran mulatta idejét. (8. kép) A híres vendéglőt 1858-ban alapították, további törzsvendégei voltak: Liszt Ferenc, Mikszáth Kálmán, Szilágyi Dezső, Tisza Kálmán és Tisza István. Amikor a céget Gundel János igazgatta, itt működött a Szerecsenek Asztaltársasága,

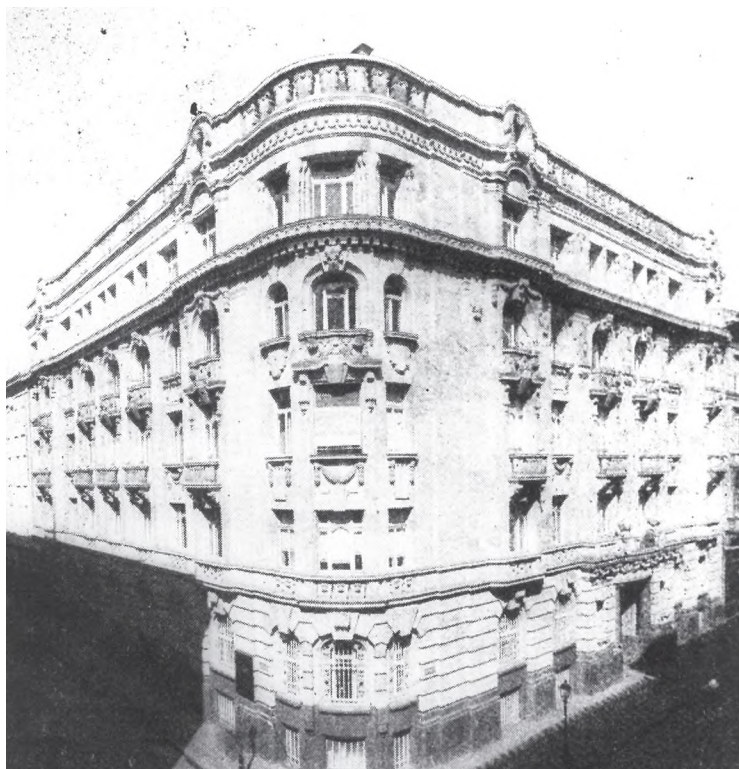
10. Gyógyszertár, Nádor utca 1.

11. A Tigris fogadó

12. Nádor u. 9.

13. Nádor u. 16.

amely muzsikusból és politikusokból verbuválódott. A ház forradalmi újjátása közé tartozott az előfizetési rendszer bevezetése. A vendégek három fajta menüből választhattak és a fogyasztás korlátlan volt. Ma Kommer úr viszi a boltot, mi pedig szívből ajánlunk egy jó hideg korsó frissen csapolt ó-pilseni sört pihenésképpen. (9. kép) Továbbhaladva északi irányba az Országház felé, a Nádor utcán keresztül vezet az út. Az utca legelőbb az Auf dem Neubau (az Újépület felé), majd Szél utca, később a Tigris utca nevet viselte az egykori Tigris fogadó után. 1847-től az akkor elhunyt „legmagyarabb Habsburg” tiszteletére Nádor utcának keresztelték el.³²

A tér után belépve az utcába, az első épület a 2. számot viseli. A földszinten három üzletet látogathat, aki lenyomja a kilincset: egy cipész, egy hirdetések feladó vállalkozó és egy régiségkereskedő bérel itt helyiséget. Az utca túlsó oldalán is működik egy régiségkereskedő és egy órák is dolgozik műhelyében, míg a sarkon a már régi időkre visszatekintő Szt. István patika (10. kép) következik. A gyógyszertárral szemben átkelve a Mérleg utcán a már említett néhai Tigris fogadó épülete következik. (11. kép) A Tigrisben már 1826-ban megalhatott az ember, jó alapokon álló ház ez, amit a nagy 1838-as árvíz is viszonylag épen hagyott. Mint erre felé oly sok építményt, ezt is Hild építette át 1840-ben. Sok éven át óriási népszerűségnek örvendett a hely, itt szerkesztette Kossuth a Hírlapját, innen indultak a gyorskocsi járatok Kenesére vagy Balatonfüred felé, az utazók Lombayertől vehettek rá bilétát.³³ Rengeteg zenekar kápráztatta el a nagyerdeműt,

14. Nádor u. 22, a Continental szálló

és Tisza Kálmán kiegyezés utáni ellenzéki pártjának a tanyája is e helyütt működött.³⁴ Mikorra a hírnév megkopott, a működtetők próbálkoztak az Európa szálloda név átvett csáberejével, 1899-ben újabb átalakításokat is végrehajtottak korunk nagy építési vállalkozója Havel Lipót irányításával,³⁵ – sikertelenül. Mára már csak a kapu feletti tigris ábrázoló cégérszobor emlékeztet a dicsőséges régi időkre, eljárt felette az idő, az ódon falak 1900 óta egyszerű bérházként élnek tovább. Most egy szabó, egy kárpitós, egy hirdető és két ügynök munkahelye található erre. A szemközti 6. számú épületben is dolgozik két szabó, ezekhez igazodva egy rövidáru kereskedés. De működik itt egy könyvkötő, egy papírkereskedés és még egy dohány és egy csemegeárus portékájából is vásárolhatunk. Menjünk tovább, a szomszédban a 8. szám alatt híres ruhanemű üzlet következik. Ez a bolt is régóta szolgálja a pesti vásárló polgárokat, 1856 óta serénykednek itt Brachfeld Szigfrid alkalmazottai. A cég kiemelkedő működése után több oklevelet is elnyert és az udvari valamint a belga királyi szállítói címet is birtokolja. Ez az az úri divat üzlet, amely maga is divatot teremtett: a délelőtti korzózás során a hölgyek-urak ide mindig betértek, válogattak a Londonból érkezett nyakkendők és az éppen Párizsból jött anyagok közül. De ugyanebben az épületben várja a kuncaftokat egy ruhatisztító, egy gépiró és egy terménykereskedő, aki pedig kísérti a szerencséjét

15. Szabadság tér 1

az vegyen néhány osztálysorsjegyet! Kilépve az üzletből a Zrínyi utca sarkához érkezünk, amelynek mindkét sarkán egy-egy bankpalota áll. A Magyar Jelzálog-Hitelbank épületét Pollack Mihály tervezte 1821-ben, később Kossuth itt bérelt két szobát, de a minisztertanács is ülésezett termeiben. A másik mai banképület az utca 12. számán áll, nagy ezt az egykori Döring-házat 1840–44 között húzták fel, Hild tervei alapján. Itt volt Kossuth lakása mielőtt végleg száműzetésbe vonult Törökországba.³⁶ 1908-tól bankok tulajdona, most a Magyar általános Hitelbank székháza, de több komoly gyár is bérel itt irodát. A szomszédos 14. számú épület egy saroképület, amely a Vigyázó Ferenc gróf utca mentén helyezkedik el. Valóságos kis üzletházhoz érkezünk, itt bizony sok kereskedést vagy irodát találhatunk, összesen 13 üzlet működik a falak között. Van itt ortopéd cipész, két kárpitos, rőfös és szőrmeáru kereskedés, kalapkereskedő, hímző, de nagy kőolajgyárak is bérelnek itt irodahelyiségeket. A rövid kis átkötő utcácska végén az Akadémia épületéhez juthatunk, de ne tegyük, érezzük ugye ezt a kellemes illatot. Az ínycsiklandó illat az utcával szemközti 15. számú épületből árad felénk, ahol egy kiváló pékség és cukrászda csábít bennünket. Álljunk meg itt egy kicsit, fogyasszunk el valami finomságot, higgyék el, megéri. A süteményeket a már 1790 óta fennálló Schachner dinasztia készíti igen nagy műgonddal.³⁷ A pékség mellett az épületben más üzletek is működnek: egy virágbolt, egy fűszeres, két gabonakereskedő és hét szabó! A páratlan oldalra visszatekintve, az itt álló házak utcai szintjét továbbra is hat-hét üzlet foglalja el. Az utca ezen része a szabók fellegvára, a szomszédban is dolgoznak négyen. Mel-

16. Szabadság tér 1., a Tőzsde

lettük egy hentes, egy látszerész, itt is egy cipész, és ha valaki megéhezett térjen be bátran Szily István vendéglőjébe. A 11. számú ház földszintjén van a „Nádor” drogéria, a szomszédban szintén egy szabó, két írógépekkel foglalkozó kereskedés, és egy újabb vendéglő, Schober Vilmos konyhája. Ha nem ízlett Szily főztje próbáljuk ki Schoberét! A 9. számú épület (12 kép) a volt Festetics-palota, amely 1820–27 között épült és tervei Pollack Mihály tervezőasztaláról került elő. Boltjai a következők: ismét egy szabó, egy keféárugyár, egy dohánybolt valamint haltenyésztő cég és ingatlanforgalmi irodák. A pékséggel szemközti épület teljesen új, a lapok is megírták,³⁸ hogy most adták át nagy csinnadrattával az Agrárbank számára. (13. kép.) Az irányunk azonban továbbra is észak, haladjunk most tovább arra a Szabadság tér felé. A szomszédos bérházat 1876-ban építtette Frankl Jakab, manapság igazi üzletsor a maga 24 boltjával. Továbbra is a szabók vannak túlsúlyban, itt éppen négyen dolgoznak. Mellettük öt kézműáru ügynök, két rövidáru ügynök, két fakereskedő, egy divatáru kereskedés és fehérneművarró, valamint a Faragó testvérek, reklámszövegük szerint: „a jelenkor legtökéletesebb írógépét”³⁹ árusító üzlete. Az Arany János utca sarkához érkeztünk, az 1861-ben szintén Hild által tervezett Schossberger-ház mellé. Itt is sok iparos és kereskedő dolgozik, összesen 18-an várják a vevő betérését jelző csengettyű csilingelését. Még itt is a ruhakészítők üzletei alkotják a többséget, e helyen hat szabó dolgozik, hozzájuk kapcsolódnak a szőrme, rőfösáru kereskedők és az egyenruha-készítő üzlet is. Szomszédjaik: cipész, órás és több ügynök munkahelye ez a kétemeletes ház. Amint átkelünk az Arany János utcán

a Máltás Hugó által tervezett 1850-ben épült Zitterbarth-ház elé érkezünk,⁴⁰ ahol az 1870-es években Liszt Ferenc is lakott. Jelenleg húsz iparos, kereskedő tevékenykedik benne, nagyon vegyes társaság: az öt szabó szomszédságában gabonaügynökök, cipész, fehérnemű tisztító, lábszárvédő és sapkakészítő, vésnök, tejárus, pék valamint a Hirschl-féle vendéglő. A szemközti 21. szám alatti épületet az Ugriai-Nasici Fabank Rt. építtette,⁴¹ az idén készült el ez a hatalmas eklektikus palota. Hat gabonakereskedő, két szabó, egy cipész, egy rövidáru kereskedő, egy mázoló-fényező és Raposa István vendéglős viszi itt az üzletét. Mielőtt a Szabadság térre érkezünk még egy ház üzleteibe betérhetünk. Itt már érzékelhető a hatalmas tőzsdepalota közelsége, mivel az épületben három országos jelentőségű olajipari cég bérel irodát, mellettük értékpapírügynök is dolgozik. Szemben velünk a monumentális tőzsde épület oldala, de mielőtt megcsodál-nánk és pihenésképpen letelepednénk valamelyik padra a téren, még fontos dolgunk van. A Continental szállodához érkezünk, ismerkedjünk meg e híres épülettel. A Hotel 1864-ben nyitott és akkor Frohner szállónak nevezték a tulajdonosa után. A hotel a korszak minden luxusával fel volt szerelve: 100 szoba, szalon, „vízvezeték, hideg-meleg fürdő tussal és új szisztémájú Zimmer-telegraph.”⁴² (vagyis szobatelefon) Kitűnő konyhája volt ahol sokszor ebédelt a nagy ínyenc Kemény Zsigmond és Szentiványi Kálmán az Országgyűlés korábbi elnöke. Kávéházi helyiségét Frohner páholynak hívták és színészek törzshelyének számított. 1891-től Continentalra változott a szálló neve, ahol mindennapi délutáni vendég volt Beöthy Zsolt író, de Ady és Léda is találkozgattak itt még 1903-ban. (14. kép.) Felüldülésképpen fogyasszunk el, egy kellemes kávé a Széche-nyi utca felőli járdaszintet elfoglaló kávéházának teraszán. A kávéházba már csak azért is érdemes egy kis időre letelepednünk, mert Ignotus is itt szokott üldögélni. A *Nyugat* című irodalmi folyóirat főszerkesztője, valamelyik asztal mellett alapította meg a lapot. A Szabadság tér sarkán állunk, ne is ácsorogjunk tovább, menjünk át, de vigyázzunk az úton halad a 2-es villamos! A területen korábban a rossz hírű Újépület állt, a börtönként is működő hatalmas császári kaszárnya. A monumentális magyar Bastille-ban a szabadságharc több vezetőjét végezték ki, összesen 218 halálos ítélet hangzott itt el.⁴³ Az épü-letet 1786-ban kezdték építeni és végül 1897-ben bontották el. Ezután alakították ki a tér ma is látható arculatát. Tervpályázatot hirdettek, amelyet a legkiválóbb építészek nyertek el, majd sorban elkészültek az új paloták. A tér déli oldalán már korábban is parkot alakítottak ki, ez volt a Széchenyi sétatér. A legnagyobb magyar kezdeményezé- sére hozták létre, platánfacsemetét ültetett ide Széchenyi felesége. A sétatér fénykorát az 1850-es években élte, zenepavilon is épült, ahol cigányzene szólt. Járjuk körbe a teret vagy ülünk le egy padra és nézzünk körbe. (15. kép) Itt találjuk az Osztrák-magyar bank Alpár Ignác által tervezett 1902–1905 között épített gyönyörű palotáját. A terület ad otthont a Kereskedelmi csarnoknak, ahogy az Adria Magyar Királyi Tengerhajózási Részvénytársaság székháza is ezen a csodás téren székel. És a tőzsde! Ez a monumen- tális épület irdatlan tömbjével szinte uralkodik itten. (16. kép) Alpár Ignác tervezte és ő maga irányította a kivitelezést is 1902–1905 között. Úgy szemléljék ám, hogy ez Európa legnagyobb tőzsdepalotája! Az ügynökök, tőzsdések törzshelye a földszintjén található

Részlet az
Upor nagy kávéházból

17 Upor nagy kávéház belső

UPOR
nagykávész
Budapest, Szabadságtér
Terrasse részlet.

18. Upor nagy kávéház terrasz

19. A City

Upor kávéház. Ami cseppet sem elegáns, nem is barátságos hely, csillárai pagodára emlékeztetnek, a falak oly furcsa vakolattal vannak mázolva, mintha éppen magtár lenne.⁴⁴ A plafon túl alacsony, emiatt a belső termek füstbe burkolóznak. De mégis állandóan tele van, nagy a zsvaj, sok áru cserél itt gazdát. Esténként a bosnyák gyalogezred ad koncertet, nyáron a térre néző kerthelyiségben.⁴⁵ (17. kép) Ha a nagy zsúfoltság helyett szeretnénk kényelmesebben meginni kávékat és elolvasni a *Pesti Hírlapot* vagy mondjuk az *Estet*, netán a *Népszavát*, inkább ballagjunk át a tér 13. száma alatti, szemközti City kávéházba. (18. kép) Ez a hely nagyon elegáns, és sokkal nyugodtabb, mint a másik. Berendezését Vidor Emil különleges építészünk tervezte, akiről az hírlik, hogy 16 nyelven tud olvasni. Ha már kellően megpihentünk valamelyik kávéház Thonet-székekén vagy akármelyik padon, induljunk tovább. Térjünk vissza a Continental elé, forduljunk újra északi irányba a tőzsde háta mögött. A szállodával szemben, túl a Széchenyi utcán Grob János működteti vendéglőjét, ugyanebben a tömbben találjuk az Arany Kereszt patikát. A szomszédos ház az Árpád utca sarkán áll,⁴⁶ amely kivezet a rakpart-ra. Ebben a Zitterbarth Mátyás által 1831-ben épített házban most vendéglő, pálinkamérés és két kávéház is működik. Ha biliárdozni vagy kártyázni támad kedvünk, lépünk be a Bercsényi vagy a Loyd ajtaján, mindkettő rendelkezik játékkeremmel. Amint elutunk a játékot, menjünk tovább keresztül az Árpád utcán. A Zoltán utcáig tartó két épületben sok gabonakereskedő és ügynök működik, de néhány papírkereskedő és fa-kereskedő is várja a megrendeléseket. A Zoltán utca sarkán Berger Izidorné zsákköl-

19. Nádor u. 30.

csönző üzlete már 1852 óta várja a megbízókat. (19. kép) A páros oldalon levő következő tömb a Géza utcáig⁴⁷ nyúlik. A tőzsde közelsége meghatározó, az utca ezen részén dolgozik a legtöbb gabonakereskedő és terményügynök. A pezsgő élet, a hivatalok közelsége is számít: van itt pálinka és kávémérés, vendéglő, valamint Ham János kocsmája. A szemközti oldalon, ahol a villamos befordul a Báthory utcába, a sarkon ott áll az Országház! Na nem az igazi, hanem az ugyanolyan nevet viselő kávéház. Politikusok, tőzsdések, írók, újságírók járnak ide, de valójában a hely nem megy, hiába, sok a kávéház Budapesten,⁴⁸ a környéken a legtöbben a közeli Uporba járnak.

Ezzel a Nádor utca végére értünk, amint óvatosan átkelünk az úttesten az Országház térre érkezünk, ahol megpillantjuk gyönyörű országházunkat. A Parlamentről az útikönyvek külön szólnak, én most ezúttal nem térek ki rá. E kellemes és tanulságos belvárosi séta után várjunk meg egy 2-es villamost szálljunk fel rá és utazzunk vele egy darabig!

1. TÁBLÁZAT. A NÁDOR UTCÁBAN TALÁLHATÓ ÜZLETEK 1912-ES ÉVI JEGYZÉKE.⁴⁹

Hátszám	Szakma	Tulajdonos	Megjegyzés
2.	Falragasz hirdetési vállalat	Radnai Manó	vidéki városok részére
2.	Cipész	Jeni István	
2.	Régiségkereskedő	Ulmann József	
3.	Magyar gyapjú fonalgár rt.		iroda
3.	Celluloid gyár		iroda
3.	Hatvani Cukorgyár rt.		iroda
3.	Nagysurányi cukorgyár rt.		iroda
3.	Vasmegyei cukorgyár rt.		iroda
3.	Órás	Feldmann József utóda Hellinger Henrik	
3.	Régiségkereskedő	Feldmann J. V.	
3.	Szabadalmakat és találmányokat értékesítő vállalat	Tipha rt.	
3.	„Szt. Istvánhoz” Gyógyszertár	Barabás Lajos	bérlő: dr. Herser Andor
4.	Bihari szénbánya és villamossági rt.		iroda
4.	„Klotild” Első magyar vegyipari rt.		iroda
5.	Gabonaügynök	Mayer Izidor és Jaques	
5.	Értékpapír ügynök	Mendelson György	
5.	Hirdetés felvételi iroda	Pick Géza	
5.	Kárpitos	Patz Sándor	
5.	Szabó	Spitzer Fülöp	
6.	Csemegeáru kereskedő	Blau Ignác	
6.	Dohány és szivaráru	Kallos Ignác	
6.	Kalotaszegi Erdőipar rt.		iroda
6.	Könyvkötő	ifj. Nuofer R.	
6.	Papírkereskedő	Stern I. Izidor	
6.	Rövidáru-kötött szövött árkereskedő	Mauer Gáspár	
6.	Szabó	Böhmer és Társa	
6.	Szabó	Dünn Manó	nőiruha-szabó
8.	Fehérnemű és vászonáru kereskedés	Brachfeld Szigfrid	alapítva: 1856
8.	. Copyng Fair gépiró iroda	Schön Gizella	
8.	Osztálysorsjegy fölélárusító	Guttman Lajos és fia	
8.	Ruhatisztító és javító	Müller R.	
8.	Terménykereskedő	Sándor F. és társa	

9.	Magyar telepítő és parcellázó bank rt.	családi ház és telekparcellázó vállalat	
9.	Dohány és szivaráru	Berger József	
9.	Haltenyésztő rt.		iroda
9.	Ingtatlanforgalmi iroda rt.		iroda
9.	Kalapos	Herczog József	
9.	Kefeáru gyár és raktár	Fried Gedeon	
9.	Szabó	Halmer Teréz	nőiruha-szabó
11.	„Nádor” drogéria	Parais és Adler	
11.	Írógépek és kellékek	Shires és tsa.	
11.	Írógépek és kellékek	Wittenberger Farkas	
11.	Szabó	Lendesmann Ábrahám	nőiruha-szabó
11.	Szűcs és szőrmeáru kereskedő	Sternlicht Ármin	
11.	Vendéglő	Schober Vilmos	
11.	Villam-műszaki berend.	„Aita” villamos készülékek	gyártás és raktár
12.	Stummer Károly cukorgyár rt.		iroda
12.	Magyar Ált. Hitelbank Cukorkiviteli osztálya, kőszénosztálya		iroda
12.	Fiumei Első Magyar Rizshántoló és Rizskeményítő gyár rt.		iroda
13.	Urikány-Zsilvölgyi magyar Kőszénbánya rt.		iroda
13.	Cipész	Torma Miklós	
13.	Hentes	Porszász Gyula utóda Wenz Károly	
13.	Kéményseprő mester	Z. Marcer Rezső	
13.	Látszerész	Libál Lajos	
13.	Szabó	Kleiner József	
13.	Szabó	Zahler testvérek	
13.	Szabó	Pfeifer J.	nőiruha-szabó
13.	Szabó	Jaulusz Mariska	nőiruha-szabó
13.	Vendéglő	Szily István	
14.	Gabonaügynök	Krausz Károly	
14.	Fakereskedő	Schulz Vilmos	
14.	Magyar Hímzési ipar	Kelemen, Jakobovits és Földes	
14.	Kalapkereskedő	Maison Ninette	
14.	Kárpitos	Kemény Miklós	
14.	Kárpitos	Neumann József	

Török Gerő, VIII, népszínház-u. 12. Telefon 141—04.
 Ujváry Aladár, II, kapás-u. 12.
 Unió ingatlanforgalmi r. t., V, fűrdő-u. 2.
 Vécsei Miksa, VI, Csengery-u. 52. Tel. 126—22.
 Velits Dezső, V, Géza-u. 3.
 Weisz Adolf, VII, Wesselényi-u. 13. T. 101—62.
 Zolnay György, VII, István-út 35.

Iparvasutak.

(L. Mezei vasutak alatt.)

Kohn A. M., VI, váci út 39—41. Tel. 19—32 és 72—95.
 Orenstein és Koppel, gyár: Pestszent-lőrinc nyaraló. Tel. 2. iroda: VI, Andrassy-út 102. T. 73—52 és 73—53
 Schlick-féle vasöntőde és gépgyár részv. társaság, VI, váci út 45—47. Tel. 74—16. 74—17. és 98—58.

Írásbeli munkák.

(L. Írógépek alatt és Sokszorosító gépek alatt.)

Glogowski és Társa, cs. és kir. udvari szállítók, VI, Andrassy-út 12. Telefon 18—09.

Elvállal mérsékelt díj mellett magyar és bármely más nyelvű írásbeli munkák készítését Remington-írógéppel, és sokszorosításokat.

UJLAKI BÉLA a látható írású Ujlaki írógéptelege.
 VII, Erzsébet-körút 28. Telefon: 122—60.
 Bármely nyelvű írásbeli munkák készítése mérsékelt díjazás mellett.

Irodai berendezések és felszerelések.

Berkovits Károly sokszorosító készülékek Hektograph raktára, VII, sip-u. 5.
 Faragó Béla, VII, akácza-u. 57. T. 39 52.
 Glogowski és Társa, cs. és kir. udvari szállítók «Kartothek» és modern irodaberendezési telepe. VI, Andrassy-út 12. Tel. 18—09. Képes árjegyzékek és költségvetések ingyen és bérmentve.
 Komáromi József, I, Lógody-u. 33.
 Lingel Károly és Fiai, Első magyar faárú-és butorgyár, raktár és iroda: VII, róza-u. 4—6. Tel. 50—49, külső gyártelep: VII, pillangó-u. 13, 15, 17. Telefon.
 «Minerva» modern irodaberendezések raktára, Ganzel Zsigmond, VI, szerecsen-u. 23. Tel. 8—11.
 Nagy és Vértes, V, Arany János-u. 20. Telefon 125 34.
 Radó Árminné, VI, lovag-u. 3. Telefon 72—17.
 Radó Ödön és társa, V, Széchenyi-u. 8.
REIN NÁNDOR szőnyeg- és butorárúháza, VI, Andrassy-út 9. Saroküzlet. Tel. 23 91.
 Tull Ignác, VI, Andrassy-út 89. Telefon 103 45.

UJLAKI BÉLA amerikai irodaberendezési vállalata, VII, Erzsébet-körút 28. Telefon: 122—60.
Redőnyös íróasztalok, Dossier szekrények, Összerakható könyvszekrények. Resztletítésre is.

Wollák és Társa, V, alkotmány-u. 19. Telefon 24—98.

Írógépek.

(L. Írógépek és írógépkellékek.)

«Continental» írógép vezérképviselőisége Thein Lipót és Társa, V, Zoltán-u. 18. Tel. 94—13.

GEREBEN BÉLA

az Underwood írógépek vezérképv.

VI, Andrassy-út 1. Tel. 38 31.
 Glogowski és Társa, csász. és kir. udvari szállítók, VI, Andrassy-út 12. Tel. 18—09.

Eredeti Remington-Standard írógépek kizárólagosan jogosított eladási telepe. A ministeriumok és állami hivatalok szabványos írógépe. Árjegyzék bérmentve és ingyen. Páris 1900. Grand Prix.

UJLAKI BÉLA, a látható írású Ujlaki írógépek kiz.jog. főtelepe: VII, Erzsébet-krt 28. Tel. 122—60.

Írógépek és Írógépkellékek.

Benedek Ernő, IV, Veres Pálné-u. 3. T. 44—75.

Bérczi és Shires, VI, Teréz-krt 8. Telefon 48—76.

«Continental» írógép vezérképviselőisége Thein Lipót és Társa, V, Zoltán-utca 18. Telefon 94—13.

Faragó Testvérek, V, nádor-u. 17. Telefon 92—52.

Fazekas Manó, IX, Ferenc-krt 24. Tel. 73—36.

Fejér Sándor, VI, Podmaniczky-u. 49. T. 106—06.

Friedl Miksa, VII, Baross-tér 15.

GEREBEN BÉLA

az Underwood írógépek vezérképv.

VI, Andrassy-út 1. Tel. 38 31.

Glogowski és Társa, csász. és kir. udvari szállítók, VI, Andrassy-út 12. Telefon 18—09.

Eredeti Remington-Standard írógépek kizárólagosan jogosított eladási telepe. A ministeriumok és állami hivatalok szabványos írógépe. Árjegyzék bérmentve és ingyen. Páris 1900 Grand Prix.

GLÜCK M. ÖDÖN

GE-MEO írógépkellékek raktára

VI, Liszt Ferenc-tér 18.

Telefon 153—41.

Günther Ágost, VI, Teréz-körút 8. Tel. 48 76.

Haasz Mór, VI, Andrassy-út 58. Tel. 62—45.

John Rezső, VI, Podmaniczky-u. 10. Tel. 94—59.

Komlós Testvérek, VII, akácza-u. 54. Telefon 102—93.

Kozma Bernát, I, Attilás-út 1/a.

Lichtmann: Zoltán, V, vadász-u. 6. Tel. 163—95.

Löwinger és Lantos, VI, Teréz-krt 29.

Lukács Rezső, VI, Teréz-krt 38. Telefon 138 76.

Radványi és Társa, VI, felső erdősor 35. Tel. 63—51

Rehovicz és Földes, VII, király-u. 13.

Roneo részv.-társ., V, Báthory-u. 1. Tel. 7—34.

ROYAL ÉS AMERIKAI,
 látható írású írógépek.
KOVÁCS A. ES TÁRSA.
 V, nádor-u. 26. Tel. 34—96.

Salzer S., V, Báthory-u. 19.

Sándor és Társa, IV, párisi u. 5. Telefon 93—03.

Schott H. és Donnath
 cs. és kir. udv. szállítók.
Ideal írógép és számológép telepe.
 VI, Andrassy-út 58. Telefon 62—45.

Schön Gizella, V, nádor-u. 8. Tel. 114/91.

Schwarz H. Ármín, V, váci-körút 60. Telefon 48—65.

Shires E., VII, Izabella-u. 34. Tel. 106/11.

Shires és társa, V, nádor-u. 11. T. 38 36.

Steinberg Ármín, IV, Semmelweis-u. 14. Telefon 79 09.

Szabó Imre, VI, Podmaniczky-u. 2. Telefon 333.

— Sándor, VII, Erzsébet-krt 15.

Szili József, VI, Szoudy-u. 45.

THE SMITH
 Premier Typewriter Co.
 VI, Deák Ferenc-tér 6.

Anker-palota félemelet.

Írógépek, írógépkellékek, amerikai irodaberendezések. Írógép-papírok. Gyors- és gépiróiskola

Mechanikai javítóműhely.

Leírások és sokszorosítási munkák elkészítése.

Grand Prix: Páris 1900, — Grand Prix: Brüssel 1910.

Telefonszám: 80—60.

Tintner Ármín, III, Zichy-u. 9.

UJLAKI BÉLA, a látható írású Ujlaki-írógépek és írógépkellékek kiz.jog. eladási főtelepe: VII, Erzsébet-krt 28. Telefon 122—60.

Rieger Mór, IV, Szervita-tér 5. Telefon 73-77.
Rosenberg Mór, IV, városház-u. 16. Tel. 136-96.
Sándorné Kommen Riza, IV, párisi-u. 6.

SCHNEIDER D.

Művirág-kellékek, preparált palma és levél-gyár.

VIII, József-körút 62. — Tel. 61-79.

Seidl A. utóda, Kőszeg Zsigmond, IV, kigyó-téri ideig. árnház. Tel. 101-77.
Selmeczi és Társa, VI, Teréz-körút 26. Tel. 21-13.

Steiner és Hönig, VI, Ó-u. 4. T. 24-56.
Szekulesz Ede, IV, kigyó-u. 5. és IV, koronaherezeg-u. 18. Tel. 93-62.
— R., IV, Károly-u. 1. 4-5 bolt. Tel. 70-30.

Szirmayné Mészáros Jusztin, VIII, József-körút 69.

Tannenbaum M., IX, soroksári út 45. Telefon 19-65.

Wagner A., IV, sütő-u. 2.

Züllig Julia, IV, városház-téri ideiglenes árnház.

Vitorlavászon-gyárak.

(L. Jutaaugyárak és raktárak alatt is.)

Elsinger M. J. és Fiai, V, Báthory-u. 6. Telefon 32-58.

Saját szövődek vitorlavászon, pamut és jutaszövetekre. Gyár: Lajta-Szt-Miklós.

Első magyar vitorlavászon, len és jutaaru-gyár Pozsonyban. Raktár: V, szabadság-tér 11. Tel. 30-26.

Magyar kender- és lenipar részv. társ., előbb Salzmann és Társa, V, szabadság-tér 15. Tel. 33-39.

Vívóiskolák és vívómesterek.

(L. VII. rész.)

Vizelde építési vállalkozók.

Beetz Vilmos, VIII, Bezerédi-u. 17. Tel. 66-83.

Vízirőművek.

Ast Ede és Társai, mérnökök, II, Páffy-tér 1. Telefon 111-33.

Fekete Ödön, mérnök, VI, Csengery-utca 72. Tel. 150-86.

Pittel és Brausewetter, Beton, hid- és mélyépítő részvénytárs. Ezelőtt Pittel & Brausewetter és Gaertner E. Központi üzlet: Budapest, V, Csáky-u. 9. Telefon 69-41. — Fiókküzet: Pozsony, V, virágvolgy-u. 13. Telefon 98.

Vizmentes ponyvagygárak és kereskedők.

(L. Ponyvagygárak és keresk. alatt is.)

Elsinger M. J. és Fiai, V, Báthory-utca 6. Telefon 32-58.

Alapított 1831. évben. 46 kitüntetés. A hadsereg, tengerészet és összes vasutak szállítói. Gyár: Lajta-Szt-Miklós.

FISCHER J.
V, nádor-u. 31/33. Tel. 31-57.
Juta és lenzsákok gyártása. — Használt zsákok nagybani vétele és eladása.

Klinger Henrik, V, szabadság-tér 11. Telefon 30-26.

Nagel Adolf, V, Arany János-u. 10. Telefon 35-92.

Új és használt zsákok és ponyvák nagy raktára. Ponyva- és zsákkölesztés.

Schillinger Miksa, V, Rudolf-rkpt 7. Telefon 45-26.

Schwarz József és Társa, VI, Váci körút 53., saját ház. Telefon 74-22, 74-23, 74-24.

Vizmérőgyárak.

Elster S., Erzsébetfalva, soroksári út 55. Telefon 34.

Meinecke H., VI, Eötvös-u. 42.

Magyar fém- és lámpagyár részv. társ. Gyár: Kőbánya. Telefon 74-85. és 74-86. Raktárak: V, Erzsébet-tér 16.

Tel. 33-65. VII, Erzsébet-körút 19. Tel. 22-70. VIII, üllői út 2. Telefon 62-20. II, Szilágyi Dezső-tér 3-4. Tel. 40-14. Lásd hirdetést.

Vizmérő és fémáru-gyár r. t., I, Maros-utca 19-21. Tel. 11-06.

Vizmérőművek k. f. társaság, VI, Eötvös-u. 42.

Vizműépítés.

Ister magyar vízmű részvénytársaság, VII, akácfa-u. 30. Tel. 9-80.

Vízvezeték berendezők.

(L. Légszesz- és vízvezeték-berendezők alatt is.)

Bründl János, cs. és kir. udvari szállító, VII, óvoda-u. 34. Telefon 15-19. raktár telefon 133-51.

Fekete Ödön, mérnök, VI, Csengery-utca 72. Tel. 150-86

Fort Oszkár és Társa, IX, angyal-utca 33. Telefon 55-51.

Gerő N. Nándor, légszesz, vízvezeték-és csatorna-berendező, VII, Thököly-út 17. Tel. 61-45.

Janisch János és fia, VII, Jósika-u. 12. Telefon 20-83.

Körting B. és E., VIII, Kisfaludy-u. 11. Telefon 15-02.

Pogány Nándor, VIII, Rökk Szilárd-u. 30. Telefon 84-16.

Pöhlmann és társa, gyár és iroda: Pécel, Budapest mellett, Tel. 9.

Spitzer Miksa, VI, gr. Zichy Jenő-u. 40. Telefon 80-32.

Szepessy Sándor utóda,

VII, abonyi-u. 25. Tel. 56-96.

Tórs és Ormai, VIII, Szilágyi-u. 3. Tel. 71-96. Lásd hirdetést.

Zwillingner B., VI, hajós-u. 1. Telefon 43-54.

Vízvezeték, fűtés és légszeszberendezésekhez szükséges anyagok.

(L. Légszesz és vízvezeteki cikkek alatt.)

Hirmann Ferencz, VII, Csányi-u. 7/9. Telefon 29-03, gyár: VI, Váci-út 119.

Hubert és Társa, betéti társaság, VI, Liszt Ferencz-tér 8. Tel. 22-67.

Vonalzó-intézetek.

(L. Üzleti könyvgyárak alatt.)

Franklin-Társulat, IV, egyetem-u. 4. Tel. 72-43.

Güttler Antal, VII, dohány-u. 1/b. Tel. 77-67.

Wendt R. VII, Rákóczi-út 13. Tel. 132-19.

Vörösréz áruk.

(L. Rézgyárak a. és Rézművesek a.)

Hasenörl Ede, VI, Csengery-u. 53. Telefon 29-56.

Vörösrézsodrony-kötél-gyár.

(L. Sodronyáru, sodronykötél-sodronyszövet-gyárak alatt is.)

Kábelgyár részv. társ. Pozsony

V, Rudolf-tér 5.

Telefon: 115-25, 26, 27.

Wolfram-lámpák.

(L. Villamvilágítás berendezők.)

KREMENCZKY JÁNOS
izzó lámpa gyárának budapesti fiókja
VI, Eötvös-u. 44. Telefon 104-50.

Dr. techn. Molnár és Szegő, VI, lovag-u. 3. Telefon 174-29.

Xylografusok.

(L. Fametszők.)

Zálogházak.

Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön részv. társ. Zálogkölcsön intézetei: IV, Ferenciek tere

4. Tel. 391. IV, Károly-kr. 18. Telefon 17-24. VII, király-u. 57. Telefon 29-11. VIII, József-körút 2. Telefon 62-66. VIII, üllői út 6. Tel. 53-64.

Böhm Mátyás, magánzálogháza, IV, Károly-körút 8. Tel. 73-15.

Ledöfky M. és társa, magánzálogháza, VI, Teréz-kr. 38.

Mannheim Simon és fia, magánzálogháza, IV, párisi-u. 5. Tel. 132-12.

M. kir. Zálogházak: IX, Kimzsi-u. 2. Tel. 62-01. és 62-26. IV, Királyi Pál-utca 1. Tel. 7-64. VI, Eötvös-u. 3.

Telefon 20-08. II, Margit-körút 7. Tel. 118-66. VII, Rákóczi-út 80.

Tel. 159-23.

14.	Fiumei kőolaj finomító gyár rt.		iroda
14.	Rt. kőolaj kutatására		iroda
14.	Országos raktárházak rt.		iroda
14.	Ortopéd cipész	Schwartz J.	
14.	Rőfösáru kereskedő	Bichler Vilmos	nagykereskedő
14.	Szállító üzlet	„Photogen” forgalmi rt.	
14.	Szűcs és szőrmeáru kereskedő	Teutsch János és fia	
15.	Gabonakereskedő	Garai S. Jenő	
15.	Gabonakereskedő	Beer Jakab	
15.	cukrász-pék	Schachner József A.	
15.	Fűszer-dohány kereskedő	Focher Zsigmond	
15.	Szabó	Erbán József	
15.	Szabó	Pártos Ignác	
15.	Szabó	Piatrasovszky József	
15.	Szabó	Szántó Géza	
15.	Szabó	Szűcs Rezső	
15.	Szabó	Adorián Gáspár	nőiruha-szabó
15.	Szabó	Hudács J.	nőiruha-szabó
15.	Virágkereskedő „	Iris” Schmidberger Mari	
17.	Vas és fémbútorgyár és raktár, kőszén nagykereskedő, Légszesz és vízvezeték berendező	Urbán S. L.	
17.	Fehérneművarró	Póth Györgyné	
17.	Fakereskedő	Abelesz Albert	épületfa
17.	Fabizományos	Wessel Gyula	
17.	Építési anyagraktár	Gonda Samu	
17.	Divatáru kereskedő	Lőwy testvérek	
17.	Wys Muller & Co.	Hiteltudósító iroda	
17.	Írógépek és kellékek	Faragó testvérek	
17.	Kézműáru ügynök	Bauer Károly	rövidáru, kötött-szövött áru kereskedő is.
17.	Kézműáru ügynök	Krausz Sándor	
17.	Kézműáru ügynök	Löffler József	
17.	Kézműáru ügynök	Weisz Samu	
17.	Kézműáru ügynök	Wechsler Mór	rőfösáru kereskedő is.
17.	Rövidáru ügynök	László Emil	
17.	Rövidáru ügynök	Wannek Antal	
17.	Budapesti bélyegtőzsde		
17.	Rőfösáru kereskedő	Löffler József	
17.	Szabó	Held Albert	

Sürgöny!

Dacára a rosz pénzviszonyoknak, a legmagasabb összegző

Építési- és földbirtok-jelzálogkölcönt

Boroladás.
Gróf Hohenberg János pinceszéből adott termelés érmeitől hegyiberek kaptak... 1912. április 2.

A Könyvpiac szenzációja.

Olcsó Jókai.

Egy-egy szám ára 40 fillér.

A nagy költő legszebb alkotásait bámulatosan olcsó árért, de tetefés kiállításban teszi hozzáférhetővé az új kiadás, mely a magyar irodalom legértékesebb drágaköveit juttatja el az olvasókhoz...

Most jelent meg:

- 81-84. A Józsei tóherassyhoz 6,50 K.
- Eddig megjelentek:**
- 1. As egyhuzas leány. 40 K.
- 2. A nagyapó várakétyja. 40 K.
- 3. A dagói torony. 40 K.
- 4. Bessen a tavalyon. 40 K.
- 5. A sárga róza. 40 K.
- 6. Az ezereketlik éjzaka. 40 K.
- 7. S. Péter Péter. 1,50 K.
- 8. Ne hagyd magad. 40 K.
- 9. A fekete sereg. 40 K.
- 10-12. A cigánybűn. 80 K.
- 13. Fárhaj Istennel. 40 K.
- 14. A vén emberek nyara. 40 K.
- 15. A terebes. 40 K.
- 16-18. Az apja fia. 80 K.
- 17-20. Báványa vár. 1,60 K.
- 21. Még sem lesz belőle tekintetes asszony. 40 K.
- 22. A csigák ropánya. 40 K.
- 23. A fránya hadnagy. 40 K.
- 24-25. Rendkívüli nők. 80 K.
- 26-30. Egy játékos, a ki nyere. 20 K.

Havonta 10 szám jelenik meg. Megrendelhető lapunk könyvtáriadóhivatalánál a pénz elszámla beiktatása vagy utánvét mellett.

Cseplogépekhez, gézkekéhez, mészgömbökhöz, homoktológáryáknak

szerszámoknak, csokorgyárokaknak, gőzmalmoknak, szerszámoknak és minden ipari áruknak a legkiválóbb a magyarországi **gróf Larisch-Mönich-féle karvini szén, darabos, kocka, díó- és aprószénosztályozásban és előrendítéssel készített kővasszén,** valamint **elsőrendű karvini darabos pirszén** öntőedél cölöka, ugyasintén **kocka- és díópirszén** mely sokkal kiadósabb és kevesebb hamutartalommal bír, mint Magyarországon, szobafűtési cölöka, központi fűtésnek **szívógázmotorokhoz,** továbbá új épületek kifizetéshez kiválóan alkalmas. Szállitók továbbá hályhatású előrendítéssel készített **elsőrendű porosz kőszén,** helyt bármely vasút vagy hajóállomásra. **URBÁN S. L.** a gróf Larisch-Mönich-féle karvini szén- és pirszén-üzem vezérképviseelője. **Eudapest, V., Nádor-u. 17.** Telefonszámok: 9-57, 160-95.

PÉNZ-kölcsönt

sorsjegyekre és részvényekre, váltóknak, takarékpénztári részvényekre és bármely késszeg értékre a legelőnyösebben nyújtunk. Előleg nélküli vagy részletfizetés alatt álló sorozatos kölcsönök előnye: A kölcsön teljesítéséről apróbb részletekben értesítjük vissza.

35 Kor. egy elegans méretk szerinti **öltöny,** y. felöltő tiszta gyapjúkémiből

Krausz F. és Társa fűrészfab-terme **Rákóczi-ut69. t.e.** Minikék és mérethatalmas ingyen és bármennyire

A tőke kamatadó
Irta: **Conrad Ottó,** a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank igazgatója. Ára fűrészfab-terme. Megrendelések a Budapesti Hírlap közléseire tártaban.

Kényelmes
RÉSZLETFIZETÉSRE
kapható:
Jégszekrény, Mángorló, Mosógép, Fűrdőkád, Varrógép, Kerékpár, Aluminium- és nikk-el-édény, Evőkészlet

Szénási és Kardos r.-i-nál
Budapest, V., Váci-körút 22. felelelet.

Jegyzéket ingyen és bármennyire kiküldünk, ha kivésve írást, mely csak trakt. értéket jelent.

"EHRlich 606"
az orvosokélmény- és világhírűseim lelelőadógu gyógyszeralkalmazást nyer körvételű kül-földi személyre tapasztalattal előkötő

Dr. MITZGER orvos és szakintőzőzetés **Budapest, Andrássy-ut 51. szám.**

Képviseelő
keresletük váson- és pamutszőgyárba **Budapestre,** cérték megvilági városokba is. Ajánlatok: **Világító W. V. 6132** jelűre Massé Budapest, Wm. J. Sollerstr. 2.

A 44.899. sz. 1908 november 30-án kelt **"Eljárás líkaos anyag előállítására"** című cselekedet számbára **verőt vagy engedményt keresnek.** Selves ajánlatok: **W. V. 6132** jelűvel **MOSE RUDOLF** hirdetésű írodája továbbá **WIESE L. Sollerstr. 2.**

Két koronát megér, ha levelező-lapon címét velem közli. **Engyen és bérmentve kapja világhírű találmányomat a**

TALP-GUZIT

és több száz ábrás eredeti fényképpel ellátott árjegyzékem.

A talp-guzi világhírű orvosok által elismert legjobb szer a meghűlés ellen, miként a cipőt teljesen vízhatatlanná teszi a talpat és fölébő hőt annyira ümöríti, hogy annak kopása a minimumra redukálódik, ennek folytán szemmel minden málan vásárolt cipőt, melyet ha talp-guzival kezel, 1 óvi irásbeli jóállást valók és levetöltéssal esetén teljesen ingyen megcsinálom.

Az egyesült Agulár Agulár cég
a legnagyobb áruház-létfajdonosa Budapestén és a legnagyobb világszertei rendeléskész.

Férfi fűző-cipő elegans 9.-kor., felléző elegans sevrő-félcipő 8.-kor., valódi amerikai férfi sevrő fűző-cipő 15.-kor.

Az egyesült Agulár Agulár Ignác Budapest, VII., Rákóczi-ut 30.

As emeltek helyiségében nagyban árusítók cipőszerszámok kérésre ártjegyzék.

Világhírű eredeti angol

The Champion és Premier

kerékpárokat dupla harang csapágyal és szabadgáttal 3-vel (váltással) minden artolemelés nélküli lejárattal és ártóló gyári ártóló havi 12 és 15 K. az részleto aduk az

kerékpár-alkatrészeket,

egész világon létező összes kerékpárokhoz kitéléző belsegűmmunkat, csongók, lámpák, pedálók, jankók, kancsók és csengőket olcsó forgalmazás következtében mályn javítottak nagyban eredeti gyári árban szállitunk vidárok is birtokba.

LÁNG JAKAB és FIA kerékpár és ártóló gyártók és kiegészítők

Austria-Magyarország, legmagasabb, legelőnyösebb és legelőnyösebb kerékpárokat készítő

Budapest, VIII., József-körút 41. szám.
Fűléktelei: **Ragostér 4.** és **Buda II. Margit-körút 8.** - **Disztribúciók** 1000 leppel, kerékpár és alkatrészlel ingyen és bármennyire.

Tudja-e melyik?

a Müller-féle **BLAHA SERAIL-POUDRE** a legkiválóbb poudre. **Teljesen ártalmatlan, egyetlenesen tapad, megóvja az arcbőrt az idő viszontagságitól. 4 színben bárhol kapható, vidéken is.**

Müller J. L. cs. és ktr. udvari llatszer- és piperezszappan-gyár **Rottenbiller-utca 36. Raktár: Koronaherceg-utca 3.**

CLAPP, WALK-OWER, BARRY, SOROSIS, COUSINS

American Shoe Company Ltd.
Budapest.
 N. Ráday-ter 1. V. Dorottya-u 6. VII. Erzsébet-körút 42.
 Debrecen: Tria-u 44. Zagreb: Tlica 22.

Kérje képes árjegyzékünket

Postai megrendelések
 N. Ráday-ter 1. alá intézendők.

GOLDMARK
női kalap gyára
 Budapest.
 Főüzlet: IV. ker., Szorvitay-tér 3. sz.
 Gyári: VII. ker., Jósika-utca 4-6. sz.
 Nagyban. Elsőrendű gyártmány. Kicsinyben.
 Kérjen képes árjegyzéket. 124600

MATRÓZ-ÖLTÖNY 14 K
 Fiu-ülster 18 K. Csónakkabát 13 K
 Rothberger Jakab os. és kir.
 udv. szállító
 Budapest, IV., Váci-utca 6.

Tennisz-
 rakatok
 ujra formálását és javítását
Piökl és Haas
 megkezdte. — Andrásy-ut 10. sz.
 Műhelyek megelekedése a melyek tisztelt sportolóknak
 megköszönjük. — Gyár: Bulyovány-utca 29. — Vasiparkok
 részlete és foglalkoztatásukon. Készítéstől előzet. tartó
 szerződ. — Andrásy-ut. helyiségükben. részletekért
 küldje a helyi kérését ideig. tessék kitölteni. 124600

A m. a. v. k. miniszter elismerő leirásával kitüntetve
Dr. Batizfalvy István
 kir. egészségügyi tanár, fő. megyei főorvos,
 a műtörgészet és műtörgészet főorvos.
Fogorvosi intézete
 KARDOS-KÖRUT 10. SZ. A főorvos anna legelső inté-
 zésében az összes műtörgészet a legújabb villamos gépességek és
 műtörgészet részlet. Helyiségükben. Készítéstől előzet. tartó
 szerződ. — Andrásy-ut. helyiségükben. részletekért
 küldje a helyi kérését ideig. tessék kitölteni. 124600

HANGJEGYKÖLCSÖNZŐ Intézet
 Budapest, VI., Andrásy-ut 47. szám.
 Tessenék tájékoztatást kérni!
 Kölésönöz vidékre is!

A TOWERHILLI TITOK.
 írta Alfred Wilson Barrett.

26

— Oh, oh, — sópánkodott Jusztyusz. —
 Láthatta — ízd — legalább a rabot?
 — Nem, — felelt a rendőr. — A fogoly
 nem akarta fogadni. De mi az ön dolga?
 — A sajtó! — felelt Jusztyusz bölcsen, is-
 mervén a világot, Isten megáldja.
 — Akkor hát nekem kell vele találko-
 znom, — mondotta, a mint tova ment. Valaki-
 nek muszáj. Így hát nem akarta látni Refj urat,
 nem akarta! Sebaj. Azért bízom benne, hogy
 egy kis idő megmozgattam a dolgot. Refj ur kül-
 séjéről írtam, levelem egy kisit félkavarta a
 kis ügyvédet, és ebből lesz valami, vagy nem ér-
 te a dolgot. És most gyűrünk vissza Skot-
 land-járbeli barátunkhoz és munkáljuk a sa-
 ját találkozásunkat Férfix urral.

XXII. FEJEZET.
Még egy kísérlet.

Az ember levelezheti a patakra, de a ló
 megleheti, hogy nem iszik befőle. Az ember
 megleheti mindent, hogy valakivel találkozzék,
 de az a valaki megleheti, hogy nem áll köte-
 nek: ezt Jusztyusz csakhamar tapasztalni
 kellett. Meglátogatván ugyanis befolyásos ismer-
 róset s elméletében egy második találkozás dol-

gát Dzsion Hártilt, az ágens szembe került egy
 kerek elutasítással amaz egyöntúsg részéről, a
 ki nem kívánta, hogy bármí dolga is akadjon
 még vele ez életben. Egyetlen eredménye volt
 erőszakoskodásának abbéli gyanuja, hogy most
 már ő rajta is rajta van a rendőrség szemé, s
 hogy most már büntetés terhe alatt neki is be
 kell állni a küszöbön levő végtárgyalásra tanu-
 nak arra nézve, a mit tud a titokzatos rabról.

— Igazán felettébb bosszantó dolog, mo-
 tyogta Jusztyusz, mikor tudatára jött teljes ku-
 darcának. De muszáj valahogyan hozzáférni.
 Bár nem tudom, hogyan, de érzem, hogy Fárdzs
 dr. levele elbevigó mozzanat e hőbortos fiatal
 emberre nézve, és meg vagyok győződve, hogy
 azt a levelet neki látnia kell. Arról is meg vagyok
 győződve, hogy még egy és más egyebet is meg
 kell tudnia, a mit én megmondhatnék neki. De
 se nem írhatok, se meg nem küldhetem neki
 Fárdzs dr. levelét és naplóját. Sem Misszisz Niv
 részéről nem volna okosság ezt tennie, legalább
 is addig, míg megtudjuk valódi értelmüket, mert
 ki tudja, a fiatal asszony előbbi levele is észre-
 vetlen jutott-e a kezébe? Nem, ebben az esetben
 ezt nem szabad megkockáztatnunk, e szerint
 valami módon rá kell venni Férfix urra, hogy
 engemet fogadjon. De hogyan? Meg tudná ezt
 csinálni az a bájos asszonyka? Bizonyára meg.
 Tölte meg nem igazán az a fiatal ember, ha arra
 kéme, hogy fogadjon el engem. Nos, ez az
 utolsó eshetőségem, és én megpróbálom és bízom
 a Gondviselésben.

És Jusztyusz még egyszer elindult az Öpper-
 Bruk-utcaiba.

Tudva, hogy fölülte nagyon rászorult a
 fiatal örvégasszony segítségére, az ágens nem
 tiltakolta el az okokat, a melyek szükségessé tel-
 tek, hogy még egyszer próbáljon kieszélni a vö-
 legényével, de még meg is mutatta neki egy a
 levelet, valamint a Fárdzs dr. naplójából való
 lapokat. Lehet, tán valami kis reményessége is
 volt az érdekében arra nézve, hogy a fiatal asszony
 világosan lát abban, a mibe az ő kése beletörtött,
 mert hiszen e hölgy sokkal bizalmasabb volt a
 fiatal emberrel és viszonyával, annak eltűnése
 előtt. De ez a remény, ha csakugyan meg volt,
 hamar semmivé lett.

Semmi sem volt, csak csodálkozás és köl-
 ség Misszisz Niv szép felete szemében, mikor
 ismét Jusztyuszra emelte, minék utána átézte
 az irományokat és meghallgatta, a mi mondani
 valója az ágensnek volt.

— Nem, mindez rám nézve talány, —
 mondotta egy kis gondolkodás után. — Nem
 tudom, hogy az öreg zsidóról fölvelt láttelel,
 vagy a kérdés, hogy voltaképpen mi okozta a
 halálát, mást, mint csak futó érdeklődést kell-
 helet volna Férfix urban. Ismerte az öreg urat
 és szerelte is, bizonyos mértékig, a miut már
 mondani is önének, de emyri is aztán minden.
 De egy mégis egészen világosnak látszik, Mis-
 ter Veiz, ugyebár: az hogy ez a Fárdzs dr. azt
 hitte, hogy szolgálatot tesz Férfixnek, mikor el-
 küldte neki ezt a holmit. Hogy miiben állt ez a

A Budapesti Hírlap **APRÓ HIRDETÉSEIT** el kell olvasni.
 mert mindig talál beunük az olvasó valamit, a mit hasznára fordíthat.

17.	Szabó	Mandel Jakab	nőiruha-szabó
17.	Szabó	Mattasovszky I-né	nőiruha-szabó
17.	Szabó	Varga Lajos	nőiruha-szabó
17.	Szücs és szőrmeáru kereskedő	Bodnár Antal	
17.	Vászonáru ügynök és bizományos	Mühlberg és Goldberger	
17.	Vászonkereskedő	Liliomvászon Vállalat, Goldstein Bernát	
18.	Magyar Cukoripar rt.		iroda
18.	Hitel tudósító iroda	Rosenthal Ferenc	
18.	Kereskedelmi ügynök	Droth Zsigmond	nürnbergi és díszmű áru ügynök
18.	Szabó	Hramoda József	
18.	Szabó	Vesely Ferenc	
18.	Szeszügynök, zsírügynök	Widder Marcell	
19.	Faternelő rt.		iroda
19.	Gabonakereskedő	Schönberger testvérek	
19.	Gabonaügynök	Rémi Jakab Jenő	
19.	Magnezit ipar rt.	Chamotte-árugyár	
19.	Egyenruha készítő és szállító	Büchler és Rauschnitz	
19.	Cipész	Preszter L.	
19.	Könyv és könyomda gépek és kellékek	Friedel Lajos	
19.	Órás	Weisz Jónás	
19.	Papírkereskedő	Farkas testvérek	
19.	Rőfösáru kereskedő	Uhr testvérek	
19.	Szabó	Káldor Izidor Izrael	
19.	Szabó	Rausnitz Adolf és tsai.	
19.	Szabó	Weisz Sándor és Kohn	
19.	Szabó	Wenzler Nándor	
19.	Szabó	Benkő Samu	
19.	Szabó	Gróf Ignác	nőiruha-szabó
19.	Szücs és szőrme árukereskedő	Rausnitz Adolf	
19.	Villám-műszaki berendezők	Kalmár Adolf	
20.	Cipész	Schulhof Ignác	
20.	Fehérnemű tisztító	Jeret Etel	
20.	Csemegeáru kereskedő	Kardos Vilmos	
20.	Cserkereskedő	Meitner Károly	
20.	Gabonakereskedő	ifj. Deutsch Simon	
20.	Gabonaügynök	Pollák Sándor	
20.	Gabonaügynök	Reich Jenő	
20.	Gabonaügynök	Singer Emil	

20.	Debet és Credit Hiteltudósító iroda	Führer	
20.	Lábszárvédő készítő, sapkakészítő	Gutmann M.-né	
20.	Pék	Stift Ferenc	
20.	Szabó	Komlós Vilmos	
20.	Szabó	Cserna Lajos	
20.	Szabó	Rostár Lajos	
20.	Szabó	Salgó Fülöpné	
20.	Szabó	Neumann Terka	női ruha-szabó
20.	Tejárus Klein Anna		
20.	Terménykereskedő	Meitner M. és B.	
20.	Vendéglő	Hirschl Mihály	
20.	Vésnök	Beer Ábrahám utóda	
21.	Cipész	Gerő Lajos	ortopéd cipész is.
21.	Gabonakereskedő	Pressburger Aladár	
21.	Gabonakereskedő	Russo és Haim	
21.	Gabonakereskedő	Löwy Adolf	
21.	Gabonaügynök	Ábrahám J. Jenő	
21.	Gabonaügynök	Szabó A.	
21.	Gabonaügynök	Weisz H. Sándor	
21.	Mázoló és fényező	Kralik Márton	
21.	Rövidáru- kötött- szövöttáru kereskedő	Zirner Jakab	
21.	Szabó	Beck Emil	
21.	Szabó	Friedmann Sándor	
21.	Vendéglő	Raposa István	van vendéglője a IV. Egyetem tér 4. szám alatt is.
22.	Értékpapír ügynök	Pirnitzer Frigyes	
22.	Szálloda	Continental	
23.	Gabonakereskedő	Kálnoky és Simon	
23.	Értékpapír ügynök	Augenfeld Ödön	
23.	Drogéria	Guttman Ferenc	
23.	Bihari-szilágyi olajipari rt.		iroda
23.	Első Sátoraljaújhelyi petróleumfinomító rt.		iroda
23.	Unio petroleumipar rt.		iroda
23.	Papírkereskedő	Loebl I.	
23.	Szabadalmakat és találmányokat értékesítő vállalat	„Terra” fakonzerváló rt.	
24.	Dobozügynök	Blau S. és Tsa.	
24.	Fűszer és gyarmatáru ügynök	Schön Richárd és Reindler	
24.	Terménykereskedő	Baumfeld Zsigmond	

**NE FELEJTSÉN EL
OSZTÁLYSORSJEGYET
GAEDICKE**

BANKHÁZÁBAN, BUDAPEST: KOSSUTH LAJOS U. 11.

**VÁSÁROLNI.
HÚZÁS MÁR május hó 22. és 24-én.**

ECÉSZ FÉL NEGYED NYOLCZAD SORSJEGY ÁRA

12 6 3 1.50 KORONA.

LÁTVÁNYOSSÁG
a Népszínház-utóában.
Most nyílt meg előrendű férfi- és fiúruba árúháza, ahol a legjobb férfi- és fiúruba a legdrágább választásokban és olcsó árakon kaphatók. Tisztelettel
Breitner Salamon
férfi- és fiúruba raktára, Budapest, Népszínház-utca 22.

A „NÉPSZAVA“
megmondja, hogy hangszert magyar ember-műttno vegyon mint
REMÉNYI MIHÁLY
elsőrangú nagy és magyar hangszertelepen, hol e lapra hívatkozva a legmesszebbmenő engedményben részesül Hegedű, harmonika, fa és réz fuvóhangszer, grammofon és cimbalom, egyáltalán minden hangszerről külön árjegyzék.
Központ: Budapest, Király-u. 58
Dalárdák részére HARMONIKOK 150 K-tól följebb.

FOGAK
3 hónapnál szélesebb nélküli, gyökérelváltás nélküli, arany koronák és tartó fogmunkák, fogmunkák érzéstelenítéssel. — Vidékiek 12 óra díjig hasznavehető fogszert
állat kiegészítések, hasznavehető állatok.
Budapest, VII. kerület, Dr. Hegedűs Jakab fogorvos, Baty-kort 64. szám a.
Rendelés egész nap. — Készletkészítésre is.
Szervizet munkásoknak 50% engedmény.

Standard
Tennis labdák
Slazenger
raketek
Footballok
Kérjen sport-egyéni áron árgyártottak beszerezhetőek

Egyesült ruganytáruhágyárak Harburg-Wien
ezelőtt Menier
I. N. REITHOFFER
lerakataában
Budapest, VI., Andrassy-ut "C." Telefon 88—54.

Legjobb kitömésű, legértelmesebb szelvényező, pattanás nélküli, hó-kamilla máj-foltok ellen a hírneves
kámforos arckenőcs
hosszaváló szappan és 3 szablen arcep obja 1 K
100 év óta változatlan ésszetételben készült egyedül a Magyar Király gyógyszeriatár
Budapest, V., Marokkól-utca 2. szám.

FOGAK
szélespáncs és gyökérelváltás nélküli 20 fel készítenek. Az általános kéntéssel és a purit Fogorvosi Államintézet általános és arany-érem és díjakonnel kitüntetett Fogorvosok kéntéssel készítenek, jobban megválasztják, a beszállás aranyfóla szövet van, ócskorról, szegély, fel szava, legyűző, a szépség ki szava, veltől, a szépség fogorvos által előzetes góttól. Feltétlenül aranyfóla és aranyot a legjobb minőségű szövet-érem készítenek.

GROSSMANN SIMON amerikai műfogorvos
szere kéntéssel szövet fogorvos
BUDAPEST, VII. kerület, Dr. FRANKL. ERZSÉBET-KÖRUT 50.
(Rózi szűróval szemben.)
Rendelés egész napon át este nyolc óráig, vasár- és ünnepnap is.
Kérjük a pontos házszámra és az arcképre ügyelni, nehogy a minél több oldalon megtekinthető leve, az arcképre kéntéssel megválasztásra és telepített fogorvosok által készítenek.
Speciális arany-, platina- és porcelán-tálmások kirándulás készítése.
Fogorvosok általános nélküli helyi érzéstelenítéssel, vagy általános légy-érem fogorvosok javítás, szilárdítás megválasztás, vagy postaküldéssel elküldik. — On parle français. — Rendelés egész napon. Igaz megválasztás árak. — Telefon-szám 87—50. — Készletkészítésre is.

**ÜRİKÁNY-ZSILVÖLGYI
MAGYAR KÖSZÉNBÁNYA**

Központi Igazgatóság: Budapest, Nádor-u. 13. Bányai igazgatóság: LUPÉNY (Hunyadm.)

RÉSZV.-TÁRS. LUPÉNY

Igazgatóság: Bellescoize Fernand gróf elnök, Ullmann Adolf alelnök, Boussand Leon, Bouvier Cézár, Lang Ernő, Morin-Pons Pál, Neyret Jean, Tolnay János.

Széles körökben ismeretes a Zsilvölgyben fekvő Lupény, mint hazánk legfontosabb széntelepeinek egyike. A szén jelenléte ott már régen ismeres volt; nagyobb mértékben a bányászaton azonban csak az Ürikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaság 1891. évben történt megalakulásával indult meg. Ezen társaság nagy bányajogviszonyokat szerzett és mindenképp kiépítette a Lupényi Petroszénnyal, illetve az államvasutak hálózatával összekötő vasutonalat, hogy a szén értékesítését lehetővé tegye. A kezdet nehézségeinek leküzdése után az évi széntermeles mennyisége gyorsan emelkedett és ma körülbelül 4.500.000 métermézást tesz ki.

A társaság bányabirtoka 27.672.966 m² adományozott területtől és 90 zártkutatmányból áll, mivelés alatt azonban most csak a lupényi bányarészek vannak.

Dacára annak, hogy a lupényi szén oligocén formációban fordul elő, kémiai tulajdonságai mégis teljesen egyeznek a kőszén tulajdonságaival. U. i. hygrokopikus viztartalmu csekély; a levegő, a nap, eső és fagy behatásainak ellentáll, tehát el nem málk. Küllugban, valamint 10 százalékos légszavban hevítve, azokat nem festi meg és azonkívül kiűző kokszt szolgáltat. Különböző telepekből, különböző helyeken nyert

széntminták többszörös elemzése alkalmával a hőérték átlaga 6.500—7.000 calóriában állapítottat meg.

A lupényi szén kiűző minősége és mindennemű cérra való használhatósága most már az egész országban el van ismerve és igen tekintélyes mértékben hozzájárul a külföldi széneknek hazánkba való kiszállításához. Utóbbi időben a lupényi szén és mindinkább légszavgyártáshoz is használják, mely cérra ezelőtt kizárólag idegen szén szolgált. Mint már fentebb mondtuk, ezen szén továbbá kokszyártásra is nagyon alkalmas, minek következtében a társaság kokszyártást épített, mely évente 450.000 méterméza kokszt, 35.000 méterméza kőszénkátrányt és 10.000 méterméza ammóniakulfatot (kiűző műtrágyát) termel. A kokszyólan jó minőségű, hogy kőcsoelokok is teljesen megfelel.

Az Ürikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Részvénytársaság bátran és meglegegedéssel konstatahatja, hogy olyan helyen, ahol még 15 évvel ezelőtt csak oláh gyűnyhők voltak láthatók, virágzó vállalatot teremtet, mely nemcsak hazai iparunk díszére válik, hanem a magyarosodás és a magyar államozsme terjedése szempontjából is fontos és üdvös misziót teljesít.

24.	„Arany Kereszthez” Gyógyszertár	Zebegényi Lajos	
24.	Vendéglő	Grob János	
25.	Gabonakereskedő	Galitzenstein József és Auer	
25.	Gabonakereskedő	Gomperz Emil	
25.	Műszaki iroda	Orienter Károly	
25/29	Gabonaügynök	Leitersdorfer Lázár	
26.	Gabonakereskedő	Goldner Gyula	
26.	Gabonakereskedő	Fischhof Gyula	
26.	Gabonakereskedő	Amor S. B.	
26.	Gabonakereskedő	Kunusy Nándor	
26.	Gabonaügynök	Laki Viktor	
26.	Malom és lisztügynök	Benesovszky N.	
26.	Hentes	Krause János	
26.	Írógépek és kellékek	Kovács A. és tsa.	
26.	Pálinkamérés	Ascher Samu	
26.	Szabó	Borsodi Árminné	gyermekruha-szabó
26.	Szőnyegnyíró és javító	Hepp A.	
26.	Vendéglő	Eiscle Mihály	
27.	Gabonakereskedő	Deutsch Vilmos	
27.	Bútorszállító	Büchler Zsigmond és Tsa.	
27.	Gabonakereskedő	Karef Artúr és Steinfeld	
27.	Gabonakereskedő	Strasser Ede, Glück és tsa.	
27.	Hajózási magánvállalat	Wolfinger és Reich	iroda
27.	Papírkereskedő	Frisch M.	
27.	Terménykereskedő	Kramer József	
27.	Terményügynök	Kálmán és társai	
28.	Értékpapír ügynök	ifj. Fischer M.	
28.	Fatermelő	Klein Zsigmond	
28.	Gabonakereskedő	Pick Ignác	
28.	Kéz, köröm. kozmetikai ápoló	Schiller József	
28.	Légszesz és vízvezeték berendező	Schwarz Henrik	
28.	Papírkereskedő	Komlós Arnold	
28.	Szabó	Raza A.	
29.	Gabonakereskedő	Baumfeld és Weidinger	
29.	Papírkereskedő	Leykam-Josefstahl papír és nyomdaipar rt.	
29.	Szállító üzlet	Häutler Lipót és Társai	
30.	Gabonakereskedő	Domon Ödön	
30.	Gabonakereskedő	Grossman és Neumann	

Önmagát feni, mindig éles és így feleslegessé teszi az új pengékre való folytonos kiadást!

A ki kőcseszése ölbórtóval-készülékét használ, tapasztalhatja, hogy mily gyorsan lesz tömpvé a borotva éle és így maximum naponta kell friss... AUTO-STROP... való-készülékét a benne levő önműködő fémcsiszorral minden reggel kifogástalanul élesíti meg a pengét.

AutoStrop biztonsági borotva

Az egyedül biztonságos borotva, mely élezt, borotvát, tisztítószert, mosószert, szappant, szőrtelenítőt, és minden elengedhetetlenül szükségesét tartalmazza.

Eladó a következő cégekben és minden utótagas üzletben: Budaörs és Táras VI. Andrássy-út 60. Drezda és Pécs... Károly-körút 9.

Nagyon jó forgalmu jóhírű nagy

SZÁLLODA

átteremmel és kávéházzal egy vidéki fővárosban, a tulajdonos előhaladt kora miatt, kedvező feltételek mellett eladó. Tudasoknál a lap kiadóhivatásában: „ALKALMI VÉTEL 2403” jelleg alatt.

KÖTÉNYGYÁRAMAT

mely évek hosszú sora óta a helyi piacon és a vidéken legjobban be van vezetve végleges nyugalmra vonulva következtében kedvező feltételek mellett eladó. Felvilágosítások KADÁS TESTVEREK selyemruházatában Budapest, VII. kerület, Király-utca 10. szán.

Vétkezik

Önmaga ellen minden nemű betegségekben vagy valami gyengélkedés mellett, megvédi a testét, és a szellemét... DI GARAI

DI GARAI

Budapest, Andrássy-út 60. Rendeltetvegyarvany, 603, és a szellemi betegségek elhárítására... 1912. február 10-ig tartózkodó Jaha előző.

Hatóságilag engedélyezett Tüztől megmentett áruk eladása

FARAGO REZSŐ áruházában Budapest, VI. ker., Király-utca és Liszt Ferenc-tér sarok

- Férfi ing... Turista ing... Férfi háoling... Férfi alsónadrág... Nyakkendő... Nadrág... Sétabót... Női harisnya... Férfi harisnya... Keztyű... Bőrkeztü... Női kötény... Angol plaid... Csipkesál... Női ing... Női nadrág... Női alsószoknya... Női alécsoknya... Fűző... Fűzővédő

20 koronát meghaladó rendelésnyert bérmentve szállítom! — Moz nem felelő árut visszacsorétem. — Kérjen árjegyzéket ingyen és bérmentve!

Öseplőgépekhez, gözcelékekhez, mészgőtésekhez, homoktéglyágyaráknak, szeggyaráknak, emkorgyaráknak, gőzmalmoknak, szelvénykések és minden ipari üzemihez a legkiválóbb a nagybőrtökű gróf Garisch-Wönnich-féle karvini szén

darabos, kocka-, dió- és aprószénosztályozásban és elsődrendű kétszer mosott kovacsán, valamint elsődrendű karvini darabos pírshén

Öntődei cölökre, ugyazintén kocka- és diópírshén mely sokkal kiadósabb és kevesebb hámuntartalommal bír, mint légszuszárított, szabottás cölökre, kőponti fűtőeszközök szivőgázmotorokhoz

továbbá új épületek kályhájához kiválóan alkalmas. Szállítók helyhatározásai cölökre elsődrendű porosz kőszén

vasgönggyelvényeken helyi bármely vasút-vagy hajóállomásra.

Szerezkedjék ajánlatot királ

Urbán S. L.

a gróf Garisch-Wönnich-féle karvini szén és aprószén-művek vezérigazgatója Budapest, V., Nádor-ut. 17. Telefonszámok: 3-57, 160-85.

GUMMI

és hálhálógy-vezetők: tucatja 8, 10, 12 koronára. SANNIN FÉRFIÖVŐSZER

a gummitömbök legjobb kivételére. Felvitelén biztos és szilárdított. Füstmentes. Tűzálló. 8, 10, 12 koronára.

Egyedül másként: „IMMUNITS”

hgy. árúháza. Budapest, VI., Nagyvárad-ut. 11. em. 75. Hírdetéseik csak posta útján tekinthetők meg. Helyi levelezés. 1912. február 10-ig tartózkodó Jaha előző.

NAGY OCCASIO

különleges csillárakban.

Különféle finom régi és új arci arca-borrendezés, porcszuszárítók, eredeti állapottmányok, bronzárak (és tennetkelek), részben, ugyazintén többféle dísz tárgyak mint alkalmi áruk

a legelőnyösebben beszerzhették. 4443 Andrássy-ut 35. szám, I. em. Telefon 31-04.

BUTOR

kitűnő minőségben, készpénzzel, valamint részletekre legelőnyösebb. SÁNDOR IGNÁC

Butorraktárának ajánlata, V. Bank-utca 7, Váci-körút mellett, azer 100 koronára havi részlet csak 6 koronára, 200 kor. 70, 300 kor. 13, 500 kor. 20, 600 kor. 25, 800 kor. 30 és 1000 koronára 40 koronára stb. Hirdetési 39. füstendé. 442

Hölgyeim!

Gerő Márton

női divatruháza Király-ut. 22. Laudon-utca sarok. kártyáit megkínátni, melyek átmenet még vasárnap is nyitva vannak

Dus választékban vannak:

- Elegáns utcai csőtűnk . 35 K-tól Lejújabb női aglan . . . 20 K-tól Leány-csőtű 30 K-tól Leány-felöltő 20 K-tól Francia selyem-pouplin-ruhák 60 K-tól Angol alkaj 9 K-tól Dus választék francia kabátokban selyemből vagy posztóból! Divatos janjan selyemblúz 12 K-tól Sikkes petyhes pongeblúz . . . 8 K-tól Óriási választék grenadin- és batizt-blúzekban. Francia delain-pongyola . . 15 K-tól Jól mosható delain-pongyola madairgalgárral 7.50 K-tól

Videki megbízások pontosan eszközöltenek. TELEFON 164-62. TELEFON 164-62.

Sodronygyár.

FIGYELJEN! Tiszán horgonyzott sodrony kerítés bármely kis vagy nagy méretben. Tűzálló, kopás, korrodos, rászak, hullámfonattal, kárhatalék elpárt, azek és beterveállkozók ellen. Belsőleges olcsó árak.

Örökten kármentes legyen és bérmentve árjegyzéket és mintákat. PÉCSI HENRIK Budapest, VI. ker., Aréna-ut 128. sz.

Palatinus

építő- és ingatlanforgalmi r.-t.

Központi irodák:
V. ker., Rudolf-tér 6 sz.
Telefon 123-85, 129-99.

A közönség többé füzárosának elkülönítése közölk. hogy a Margitid melletti palotákban folyó évi augusztus 1-ére már csak

9 darab 4 szobás lakás kapható.

Az Alkotmány-utcai palotákban (Kurja mellett) folyó évi augusztus hó 1-ére

3-4-5 szobás urilakások.

Augusztus 1-ére, esetleg november 1-ere

6- és 7 szobás urilakások

minden modern kényelemmel (központi melegvízfűtés, állandó melegvízellátás, vacuum cleaner stb.) kiadók. 7399

Üzlethelyiségek
raktárhelyiségek és
southernhelyiségek

minden nagyvárosban

Andrássy-út

forgalmasabb pontján, sarokházban,

2-nylilásos n gyobb bolthelyiség

1. évi november kiadó.

„Hosszab szerződés 27” jellegű levelez a kiadóhivatalhoz. 7397

Modern Pensió

V., Bátyány-utca 19. II. Llf.

Elkülönítetten egyszék és családotk számára. A nyári idejére való igényűt érkezőt csak. Diner zaboncomot. 7311. Telefon 102-84.

Luxus ló.

Két előrangú példány, 164 cm. magasak, 6 évesek. Nyitott gumikerekek hirtávval és teljes szereléssel eladó. G. Ossmann, Erzsébet-körút 50. Telefon 88-50. 7393

Kedves hölgyeim figyelmébe!

Tisztelt úr- és hölgyeim! Kedves hölgyeim, hogy a „Hungária” gépfűrésztől, még a tan és mikró számok után is 1-1-1 a „PALACE”-át a 16 győzelemes, termék és fűrészt 42. szám alá helyeztem át.

Kérem kedves hölgyeim figyelmét az megosztani és továbbra is résztvevőnek lenni.

ÉDELANNÉ VOIT NŐÉNE
a „HUNGÁRIA” gépfűrésztől, még a tan és mikró számok után is 1-1-1 a „PALACE”-át a 16 győzelemes, termék és fűrészt 42. szám alá helyeztem át. 7393

Sanaforum és Gyógyintézetek r. t.

Wien mellett EADENEKEN.
GUTTENBRUNN és a városi gyógyintézet. Természetes ásványvízes gyógyintézet, helyi, ideg-, anyagcsere, stb. betegségeknek Bononai és boltoni gyógyintézeteknél.

Rádiumtanatórium. Lég és napfürdők.

Főirov: dr. O. v. Aufschneider 7400
dr. D. Podzhrads. ky. cs. k. tanács.

SPLENDID PENSIO

VÁCI-UTCA 12.

Előrangú előtér. Nyári idejére mérések árak. Diner zaboncomot. 7400. Telefon 26-80.

TAPETA

üzletem Dossowity-utca 3. helyett Váci-körút 33. alatt létezik NIEGER K. 16336

Poloskák

teljes kiírástól órákon felül tartással

REINER GÉZA

Podmáncsiky-utca 35. 7399. Telefon 86-80.

Két darab használattal

Íróasztal

megvételre kerestük. Ajánlatok Frommer Elemér, Király-utca 106. teanyagkereskedés. 7344

házasság céljából

40 év körül író postolój utambert túl ajánlani Hirtafőse követelő kizárva. Ajánlatok „Budapest 7408” jellegére **Mazsanteln és Voglerhez** Budapest, Dorottya-u. 11. 7397

10 szobás lakás

Nagykorona-utca 3. szám.

irodnák vagy egyesületi helyiségnek alkalmas. **KIADÓ.** Bővebbet Dr. Uffkó ügyvédj 7316 irodájában, Tökör-utca 2. 7397

Adókulcs

a házbródó és pótlókatról budapesti bérházak számára, az adókövetés ellenőrzésére kizáró **Réthy Albert** Andrássy-út 40. ára 2. korona. 7397

Gyártelep

erőműveléssel kedvező feltételekkel melletthéberónd. Erdők-dések „Kiváló alkalom 7411” jellegére **Mazsanteln és Voglerhez** Budapest, Dorottya-u. 11. 7393

Muzeum-körút 41. sz. a.

épülő áru- és bérpalotában

2 üzlethelyiség

és egy nagyob

modern 6-szobás urasági lakás

1912 november 1-ére kiadó. 7391

Bővebbet **Agoston Emil** műépítészénél, V., Dorottya-utca 19.

NYILATKOZAT.

A naplapok május 31-iki számában az aradi Westinghouse reorganizálásáról komiténk jelent meg, melyhez néhány felvilágosító szót nekünk is kell tennünk. Szerbeli érveidnek annak, hogy az aradi állalat annyit balsors és hányattatás után most már előreláthatólag a feloldás utárá került, mert hiszen hatalmas örömeinket nem ronthatja le az a körülmény, hogy az aradi vállalat automatikák gyártásában vezérfog konkurrál, de mar a történelmi igazság kedv ért is tartozunk nek a kommünnek azon kitétele ellen, mely az aradi gyárt a magyar automobillipar „és az egyesült komoly” képviselőjének akarja felütni. Akik a magyar ipar félődsét gyümölcsei kísérik, tudják, hogy a magyar automobillipar megrémítésé a mi égség és a Bűk gya verkez fűződik. Ez a két magyar gya már jóval előbb kést lett automatikáknak, mint az aradi vállalat és a mi csögnél ep most helyes szembe elkülönített telepen kerülne a egy millió befektetéssel létesített legnagyobb berendezéssel bíró új automobillipart.

Tökéletesen ezen tényállásra, melynek tisztázását mi a követelménynek helyes informálás végett szükségnek tartottuk, onként elcsik az egyik esti lapban hangzólattól fogtam, melyet fent nevezett új vállalat a fővárosi sajtócsok és egyéb közönséglátók szempontjából kizárólag önmagának vindákl.

Hazánk kereskedelmi mérlegéne kedvező alakulása közöttben minden esetre elengedhetetlen lenne, ha a magyar gyárak váltavetve iparkodnának a külföldi automobillók beözönlésének gátát vetni, mintha egymást kölcsönözve, az híegen versenyekégek káróromnét háptot nyújtának. 7393

BUDAPESTI GY. PALOD. ÉS AUTOMOBILLIPAR RÉSZEVTÁRSASÁG.

Budapesti Gézmalom azonnali belpéso keret fiatal hivatalnokot

ki gézmalmában az **expeditióban** már működött. Ajánlatok „B utoz Jövő 127” jellegére a kiadóhivatalhoz kértnek. 7410

Rákossligeti takarékpénztári részvények eladók. Cim a kiadóhivatalban.

7397

ÉRJESITES.

Helybeli és vidéki igen tisztelt vevőimet, üzletharátimát tiszteltelt tudostom, hogy Budapest, IV. ker., Veres Péálné-utca 7. (Borz-utca sarok) kedv 1888. év óta létező **fűszer, csomage- és tea-kereskedésemet Váci-utca 36-38. szám alá helyeztem át** cseppben **Hód-telület** létesítéssel **Egyetem-utca 9. szám** alatt (Laut-féle bolt) e környéken lakó nagybaróc-útv. vendém kényelmére. Töle tebeledtél.

Rajos Bóna fűszer-, csomage- és tea-kereskedése.

PENSIO EXQUISITE

Erzsébet-T. fővárosi körút 9. Kármán-Laputka és Könyvesház utca sarok. Telefon 174-05. Diner zaboncomot. Szabad előtér mellé II. 624

NYILATKOZAT.

Szép előjárás!...

Gottlieb Benedékné kalapkereskedőné Singer és Wolfner cég Andrássy-út 13. sz. bérházában egy üzlethez választ bérlet. A házajuttalosa bérletet 1912. május 1-től felmondotta, így tulajdoni azonban kiadott Gottliebnek ugyancsak a házban egy másik helyiséget ugyancsak 1912. májusstól kezdődő hatálytal. Gottliebne a május-angusztura jór bérlet teljes egészében kizárta, a Singer és Wolfner cég azonban az új helyiséget ide éhen nem adta, és a régi helyiségből pedig az üzleti saison derekán rendőri behatárolással rakatta ki az utcára Gottliebnek kalapait, mely ágyúleos jelönet nem kiz. esődtelendő okozta az Andrássy-ut. **GOTTLIEB BENEDEK.** 7393

Előrangú női-kalap divatterem részére kerestünk egy ügyes **vezetőerőt** (direktrice).

Csakis olyan szakmabeli erők, kik teljesen önállóan működnek, jó ízléssel bírnak, műhely vezetésére alkalmasak és perfect érzéssel, nyújtsák be fényképek ellátott ajánlatukat. Irattelt igények és referenciák megközelítve „K. Zan” jellegére Moson Tüdösi híreltes irodájában, Budapest VI., Andrássy-út 2. 7393

Uj irodahelyiségem

mától kezdve V., Nádor-u. 28. I. em. **Fleischl Samu.** 7923

Társ kerestetik

35-80.000 korona (5k-vel), alkalmasó vasbeton és cementáru gyári vállalatba, amely bérlet költözéssel bír. Ajánlatok „Kuntabella vállalat 36” jellegűve a kiadóhivatalba kértnek. 7312

Előrendűi irodai erő,

mérlegképes könyvvizelő, magyar-német levelező, gépés és gyártási, kiváló szervezőképességgel, megtehető alkalmazást keres. Ajánlatokat „Gárdai munkaszeg 02” jellegére a kiadóhivatalba kértnek. 7392

Évi vasúti szabadjeggyel rendelkezőt. 0000

Keresünk és Örsöngu vezérképuiseletet,
csomag képuiseletet. Átvesszünk bizományraktárt is. Szíves megkereséseket „Jóli bevezető 737.” jellegére Moson Rudolf hírdetőjébe, Andrássy-út 2. 7393

A valódi Berger-féle gyógyszerappanok,

különlösen: 40 számlakész hátrány-szappan, kék hátrány és glycerinhátrány-szappan, továbbá ezen összeseltelek: borax- kénlel-, tanin- és thymol-szappan stb. 1888 óta működés alatt van fűrésztel, különösen búrításhoz és tisztáltsásgoek elleni fenyvesen beváltak. Csakis a cég nevelésésével és az itt látható védelemmel győzhet valódi.

Nagyban: G. Hell & Comp. Troggen a Wien, I. Sibirstrasse 5. Minden gyógyszerárban, drogeriákban és szakkiválozó vasbeton kaphatók. 7348

BAD REICHENHALL gyóghely (Bajország.) Grand Pension Austria-Hungaria. J, elegans berendezéssel a gyógyhelyek közelebb. Kitűnő előtér. Mérések árak. Magyarországon. Talydonos: Hergholz-Lászlóffy Aurélla. (Tölen Meranban.) Kikomban-pensio.) 7314

Tőkepenesek,

akik pénzüket I. vagy II. helyi teljesen biztos betáblázás mellett tisztán 8% -ra **gyümölcsösztetli kiváló, for-árváltalános Közvetítő Bank r. t.** diújnak az. Hoz VII., Rákóczi-út 26. Telefon 165-25.

Az Andrássy-uti villanegyedben

egy 13-14. számú magánlakás bérletre, egy szobás **villa** kényes megvételre kerestünk. Ajánlatokat: Barta Vilmos, VIII., Üllői-út 69a. Telefon 167-14. 7380

Rákóczi-uton

divatrua üzlet előtér szerződésel azonnali előtér. Irábeli ajánlatok „Divatrua” jellegűvel Győri és Nagy hírdetőjébe Budapest, Erzsébet-körút 6. sz. küllendő. Ügynökök kizárva. 7311

Budapesti bérház

kedvező feltételek mellett eladó, vagy birtokárt, esztlog bpseti telekért cserelendő. Az ingatlan tiszta jó évi bevételt 100.000 K. Bővebbet: Dr. Agrár kar ügyvéd, VI., Vörösmarty-utca 66. Telefon 127-22. 7312

Színházak.

Budapesti Színház

Vilmosi úton.

Szombat, december 22.

JÉZUS

Élete, szenvedése és halála. Tíz óráig... (Detailed program text for the play 'Jézus')

- 1. Pevenszki János... 2. Jézus... 3. A szülő városa... 4. Jézus elutasítása az esküvő... (Cast list for the play)

12. János király... Színház

Szombat, december 22.

- János király... (Cast list for the play '12. János király')

Uránia-színház

Szombat, december 22.

NINCS ELOADÁS.

Ujévi ajándéknak fényképező-gép, prizmás távcső! (Advertisement for cameras and telescopes)

Különleges torták (Advertisement for cakes)

OROSZ udvari cukrász, Teréz-körút 3. (Advertisement for a Russian confectioner)

Merán Buffet (Advertisement for a buffet restaurant)

Perzsa szönyegek (Advertisement for Persian carpets)

ALKALMI VÉTEL! Ponyvák (Advertisement for tents)

Fischer J. cég zsák- és ponygyárában (Advertisement for Fischer's tent and sack factory)

ZONGORÁK ÉS PIANINÓK (Advertisement for pianos)

OMNIA MOZGÓKÉP-PALOTA (Advertisement for a cinema)

Szenzációs műsor!! I. Napoleon Oroszországbán (Advertisement for a theatrical performance)

Budapest látványossága az Amerikai Buffet (Advertisement for an American buffet)

Lozobin (Advertisement for Lozobin products)

Hotel Simplon-Szálloda (Advertisement for Hotel Simplon)

Régiségek: kézimunkák, porcellán és bronz tárgyak (Advertisement for antiques)

Az ujpolgári perrendtartás (Advertisement for a legal book)

SZABADALMAT (Advertisement for a book or publication)

CHAMPAGNE LOUIS ROEDERER (Advertisement for champagne)

Ujévi ajándék

„CHIC“ Nyakkendő kalap- és uridivat-különlegességek (Advertisement for neckerchiefs and hats)

Löv Sándor (Advertisement for Löv Sándor)

1000 örf. csodaszép persenyemalac! (Advertisement for a pig)

DOROTHÉUM (Advertisement for Dorothéum)

A csokoládé-nagyáruházban ujévi nagy vásár! (Advertisement for a chocolate store)

30.	Gabonakereskedő	Hirsch Jakab és fiai	
30.	Gabonakereskedő	Widder Károly és Berceller	
30.	Cserkereskedő	Unger Dezső	
30.	Gabonaügynök	Bernáth Emanuel	
30.	Fakereskedő	Schidl és Ungár	talpfa iroda
30.	Erőtakarmánygyár rt.		
30.	Szabó	Szilágyi József és Dezsőné	
30.	Szesznagykereskedő és raktár	Widder Károly	
30.	Zsák kölcsönző	Berger Izidorné	
31.	Értékpapír ügynök	Schweiger Vilmos dr.	
31.	Gabonakereskedő	Braun és Politzer	
31.	Gabonakereskedő	Stux Gyula és Hugó	
31.	Gabonakereskedő	Wellisch testvérek	
31.	Gabonaügynök	Rosenfeld Mór	
31.	Terménykereskedő	Jónás Bertalan és társa	
31.	Terménykereskedő	Singer Zsigmond és testvére	
31-33.	Jutaáru gyár és raktár	Fischer J.	
31–33.	Taksamérő gyár	Magyar taxaméter rt.	
32.	Gabonaügynök	Fischer és Havas	
32.	Gabonaügynök	Wilczek Rafael	
32.	Építési vállalkozó	Riesz Emil	
32.	Kávémérés	Wilhelm Márk	
32.	Kocsmáros	Ham János	
32.	Rövidáru- kötött- szövött áru kereskedő	Abilis S.	
32.	Szabó	Schwartz Sámuel	
34.	China és japánáruk	Molnár és Greiner	
34.	Gabonakereskedő	Grosz Jaques	
34.	Gabonakereskedő	Strosser és König	
34.	Gabonakereskedő	Strélinger és Laki	
34.	Gabonaügynök	Präger Zsigmond	
34.	Értékpapír ügynök	Jónás Béla	
34.	Cipész	Bagin Károly	
34.	Pálinkamérés	Friedenstein Károly	
34.	Vendéglő	Lázár Antal	
35.	Dohány és szivaráru	Barta Sarolta	
35.	Gépraktár	Gépkereskedelmi rt.	
36.	Papírkereskedő	Pintschof J. Mór	Van üzlete a József tér 9. sz. alatt is.
36.	Szobafestő	Volk János	

A jelenkor legfőkélettebb írógépe az L.C. SMITH & BROS IRÓGÉP

Erősen látható, remek szép kétszínű írás, tabulátor, erős szerkezetű, könnyű kezelés.

Írógépeket komoly érdeklődőknek di-talánul mutatjuk be.

TELEFON-SZÁMI 92-52.

TELEFON-SZÁMI: 92-52.

Faragó Testvérek Budapest, V., Nádor-u. 17/J

A MODERN VILÁGÍTÁS CSODAJA!

INVERT

lefelé égő vezetőknélküli

„UNIO“ magasfényű PETROLEUM lámpák

Olcsó világítás

pályaudvarok, csarnokok, utak, gazdaságok, gyárak, háv-lazak, vendéglők, üzemek belső és külső világítására.

Gyönyörű fény! Egyszerű kezelés!

Robbanásmentes! I. H. I. utcai világításra mintegy 1110 gyertyafény. I. H. IV. belső, I. H. V. külső világításra, mintegy 160 gyertyafény.

Schvarcz József és Társa BUDAPEST, VI., Váci-körút 53.

36.	Vas és acélöntő gyárak	Rimamurány-salgótarjáni vasmű rt.	iroda
36.	Vas és acélöntő gyárak	Unio cs. kir. szabad vas bádogyár	iroda
38.	Cipész	Novák Ferenc	
38.	Hentes	Weigel Ferenc	
38.	Kocsmáros	Donnenberg Kálmán	
38.	Köszén nagykereskedő	Singer József	

Összesen 260 üzlet található a Nádor utcában!

2. táblázat. Szakmák, amelyekből legalább 3 működött a Nádor utcában.

Szakma/üzlet	Mennyiség
Cipész	7
Dohány és szivarárus	4
Értékpapírügynök	6
Fakereskedő	3
Gabonakereskedő/ügynök	46
Hentes	3
Írógépek és kellékek	5
Kárpitos	3
Kézműáru ügynök	5
Papírkereskedő	7
Rőfősáru kereskedő	4
Rövidáru-kötött és szövött áru kereskedő/ügynök	6
Szabó (férfi, női, gyermekruha)	40
Szűcs és szőrmeáru kereskedő	4
Terménykereskedő/ügynök	8
Vendéglős	7
Cukorgyárak/Kőolajfinomító gyárak irodái	10
Összesen	168

3. táblázat A kávéházak jegyzéke az V. kerületben (1912) 50

Sorszám	Kávéház neve	Tulajdonos	Cím
1.	Akadémia	Geidl Lajos	Akadémia u. 5
2.	Bercsényi	Gottlieb Ignác	Nádor u. 26.
3.	Boulevard	Diósi Ágoston	Váci krt. 24.
4.	Bristol szálloda kávéháza	Illits Gyula	Petőfi tér 1.

5.	City	Kaiser Miksa	Szabadság tér 13.
6.	Club	Katona Gyula	Lipót krt. 16.
7.	Continental	Fejér Gyula	Nádor u. 22.
8.	Curia	Fábián Alice	Alkotmány u. 12.
9.	Deli S. kávéháza		Mária Valéria u. 12.
10.	Erzsébetteri Kioszk	Herz R. Rezső	Erzsébet tér 7.
11.	Himnusz Drucker Mór		Váci út 38.
12.	István Főherceg	Bandler E.	Akadémia u. 1.
13.	Kornfeld Samu kávéháza	Kornfeld Samu	Szabadság tér 5.
14.	Lipótvárosi	Neumann Ignác	Váci u. 34.
15.	Lloyd	Frischmann	Vilmos Nádor u. 26.
16.	Mikes János kávéháza	Mikes János	Lipót krt. 24.
17.	Mocca	Wagner Vilmos	Zrínyi u. 16.
18.	Mulli János kávéháza	Mulli János	Váci u. 144.
19.	Országház	Gárdonyi József	Nádor u. 31.
20.	Palatinus	Hochsinger Miklós	Lipót krt. 5.
21.	Parlament	Schaffer D. Dezső	Nagykorona u. 19.
22.	Petőfi szobor	Dömötör F.	Petőfi tér 4.
23.	Piccolo	Stern Vilmos	Váci krt. 20.
24.	Seemann	Gál Arnold	Váci krt. 70.
25.	Szabadság	Strausz Antal	Aulich u. 8.
26.	Színház	Somló Vilmos	Lipót krt. 19.
27.	Ulits	Ulits Lőrincz	Vigadó tér 3.
28.	Upor	Upor József	Szabadság tér 17.
29.	Venesia	Salczer Mór	Ferenc József tér 5.
30.	Vigadó	Evva Lajos	Deák Ferenc u. 2.
31.	Vígszínház	Bruck Károly	Lipót krt. 32.
32.	Wagner	Berger Szilárd Lajos	József tér 5.

ÖSSZEGRZÉS

A Nádor utcáról megjelent korábbi, általánosan elterjedt nézettel, miszerint errefelé már kevés a kereskedelmi tevékenység, vitatkoznom kell. Amint vizsgálódásom során látható lett, az utca igen sűrű üzlethálózattal rendelkezett. Összesen 260 üzletet lehetett össze-számolni, amelyek közül legtöbben, 46-an a gabonakereskedők voltak, amit a közeli tőzsdével magyarázhatunk. A vizsgált időszakban a legtöbb, iparos által űzött szakma Budapesten – a lakosság ruházkodását kiszolgáló – szabóság volt, ezt ezúttal is megá-lapítottuk,⁵¹ és közülük 40-en dolgoztak itt, akik főként az utca közepén helyezkedtek el. Ezekon kívül természetesen a terület a bankok terepe, a bejárt szakaszon nyolc pénz-intézet működött. Országos jelentőségű gyárak közül tízen béreltek itt irodákat és sok

volt az ügynök is. Hét cipészt találtunk, de az öltözködéssel kapcsolatos a hat rövidáru, a négy rőfös és az ugyancsak négy szőrmekereskedő is. Az utca eléggé sűrűn lakott volt, 1912-ben közel 4000-en éltek itt,⁵² étkezési, szórakozási lehetőségeik kiszolgálását hét vendéglő és hat kávéház elégítette ki.

Képzelt tollforgatónk kézen fogta az olvasót és együtt néztük végig, hogy nézett ki az 1912-es évi Lipótváros egy szelete, leginkább a Nádor utca. Milyen épületek álltak ott, és azok utcai szintjén milyen üzletek várták a lakosságot. Reméljük nem fáradtak el a séta során.

JEGYZETEK

1. Írásom a CEU egyetem felkérésére, a Nádor utca – ahol az intézmény működött – múltját feltáró tanulmánykötet részeként született.
2. Választott évünket a forrásbőség indokolja. Ebből az évből áll rendelkezésünkre Budapest kávéházainak listája, amelyet a *Budapesti Negyed* 43–44. száma adott közre. A jegyzék rendkívül hasznos kordokumentum, egyféle pillanatfelvétel Budapest kulturális közállapotáról. Ezek mellett haszonnal forgattuk Balla Vilmos kávéforrás című kötetét, és igyekeztünk felderíteni más akkori kikapcsolódásra alkalmas tereket is a séta útvonalán. Ilyenek lehettek az éttermek, szállodák, sörözők és egyéb vendéglátóhelyek, amelyeket összegyűjtése *Gundel Imre-Harmat Judit: A vendéglátás emlékei* (Budapest, 1979. A továbbiakban: Gundel–Harmat 1979) című kötete segítette.
3. *Pásztor Mihály: A százötven éves Lipótváros, 1940* (A továbbiakban: *Pásztor 1940*) és u: Adalékok Lipótváros történetéhez című kötetet használtam, az utcák, terek névváltozásait összefoglaló alapos munkát, Budapest teljes utcanévlexikonát. Valamint az 1912-es évre vonatkozó szerkesztett naptárat, *Márkus Miksa: Budapest* írásban és képben. 4. A *Vasárnapi Ujság*, *A Hét*, a *Pesti Napló* és a *Budapesti Hírlap* számaint vizsgáltam.
5. A lakók és az üzletek rekonstruálásában a korabeli Budapesti cím és lakjegyzék segített.
6. 1873. november 17-én vette át az új testület az egyesített főváros irányítását.
7. *Rokken Ferenc: A Ferenc József tér. Tanulmányok Budapest Múltjából.* 1933 2. sz. 40–62.
8. A dombot 1917-ben hordták el és a földet kis üvegkoronákban 10 pengőért árulták, míg a befolyt öszszegből a rokkant katonákat, a hadiözvegyeket és a hadiárvaikat támogatták. A segélyakciót az Augusztia gyorssegély-alap szervezte. *Szoleczky Emese-Kreutzer Andrea: Az Augusztia gyorssegély-alap tevékenységéről.* 25. *A Hadtörténeti Múzeum Értesítője.* 12. sz. Budapest, 2011. 17–27.
9. A lakosok száma 1831-ben érte el a 100.000-et, 1860-ra 200.000-re nőtt, 1870-ben 280.349, 1880-ban 370.767-en élnek itt. 1890-ben már 506.384, 1896-ban 617.856, 1900-ban 734.165, 1906-ban 791.748 lakója volt a fővárosnak.
- 10 A hidat 1876. április 30-án adták át, míg a szigetre vezető szárnyhidat 1900. augusztus 19-től használhatta lakosság.
11. Az Erzsébet híd 1898 és 1903 között épült.
12. A mai Szabadság híd 1894-1896 között épült.
13. Budapest teljes utcanévlexikona. Szerk.: *Ráday Mihály.* Budapest, 2003. (A továbbiakban: *Ráday2003*)
14. A régi pesti városfal mentén. Szerk.: *Saly Noémi* Budapest, 2013. 34.
15. A névadó Sir Thomas Gresham 1566-ban alapította a londoni tőzsdét.

16. *Szegő György–Haba Péter*: 111 év–111 híres ház. Budapest, 2003. 48. (A továbbiakban: *Szegő–Haba 2003*)
17. *Balla Vilmos*: A kávéforrás. Budapest, 2008. 83.
18. Ma Apáczai Csere János utca
19. *Vörös Károly*: A Dunakorzó regénye. *História*, 1979/1. 21–23.
20. *Kiss Csilla*: A szabadidő eltöltésének egy sajátos formája: a korzózás. In: Pest-Buda egyesítésének 125. évfordulója 1873–1998. Magyar Történezhallgatók Egyesülete, Budapest, 1998. 38–41.
21. A Dunakorzó mellett még több korzó-helyszín is létezett Budapesten. Ilyen volt az úgynevezett politikai korzó, a politikusok séta-és találkozóhelye, a Hatvani (ma Kossuth Lajos) utca. A honatyák az Országos Kaszinó közelsége miatt jártak az utcában, ahol a lakosság találkozhatott velük, megfigyelhette őket. Külön helyeken gyülekeztek a cselédek is. Népes tömegük vasárnapi kimenőjükön a pályaudvarok környékén, az Óriás (ma Leonardo da Vinci) utcában, a Baross utcában és a városligeti vurstliban korzózott. Különleges helyszínt jelent a Stefánia út, mivel ott gyalog és kocsival is megjelentek a tér használói. Hétköznap délelőtt csak öregurak és gyerekek jártak rajta, délután már megelégnült az út, és főúri kocsi-korzóvá alakult.
22. *Szegő–Haba 2003*, 10.
23. *Rokken Ferenc*: A hajdani angol-királyné szálloda és az első dunaparti sétány. *Tanulmányok Budapest Múltjából*. 1. sz. (1932) 112–122. 116.
24. *Balla Vilmos*: A kávéforrás. Budapest, 2008. 66–67.
25. *Gundel–Harmat 1979*, 197–198.
26. Ma Vörösmarty tér. Budapest teljes utcanévlexikona. Szerk: *Ráday Mihály*. Budapest, 2003.
27. Az épület a mai József Attila utca és Bajcsy-Zsilinszky út sarkán állt.
28. Az Orczy ház a Károly körút és a Király utca sarkán állt.
29. *Csordás Lajos*: Wurm-udvarból Dorottya palota. *Budapest*, 2007/2. 5–7.
30. Mindössze nyolcan dolgoztak itt: a vezető, két felügyelő, egy főtiszt, három tiszt és egy segédellenőr.
31. 1913-ban készült el.
32. A Nádor utca lakosságára nem jellemző az ugrásszerű változás. Az itt élők száma: 1881-ben 3890, 1891-ben 3987, 1901-ben 3028 és 1906-ban 3820 an éltek itt. *Budapest írásban és képen*. szerk: *Márkus Miksa*. Budapest 1912, 35. 33. *Pásztor 1940*, 195.
34. *Gundel–Harmat 1979*, 79–80.
35. BFL XI. 814 Nádor u. 5. 27. doboz.
36. *Farkaslaky Erzsébet – Ráday Mihály* (szerk.): Adalékok a Lipótváros történetéhez 2. Budapest, 1988, 135.
37. BFL IV.1474.a 2961/1912
38. *A Hét*, 1912.
39. *Pesti Napló*, 1912. április 6. 36.
40. Belváros-Lipótváros, 223.
41. *Farkaslaky Erzsébet – Ráday Mihály* (szerk.): Adalékok a Lipótváros történetéhez 2. Budapest, 1988. 151
42. Idézi: *Gundel–Harmat 1979*, 96.
43. *Hajós György*: A Szabadság tér. Budapest, 2004. 12.
44. *Balla Vilmos*: A kávéforrás. Budapest, 2008. 95.
45. *Gundel–Harmat 1979*, 218.

46. Ma Steindl Imre utca.
47. Ma Garibaldi utca.
48. A fővárosban 1912-ben 322 kávéház működött, ezek közül a Lipótvárosban 32.
49. A Budapesti Czim és lakásjegyzék 1912. évi adataiból, a korabeli helyesírást alkalmazásával összeállítva. *A Budapesti Negyed* 43–44. számának közlése alapján összeállítva.
51. Az 1912. évi lakcímjegyzékben hozzávetőlegesen 3900 szabó van feltüntetve.
52. Az utcában 1881-ban 3890-en, 1891-ben 1987-en, 1901-ben 3028-an, 1906-ban 3820-an éltek. Budapest írásban és képből. szerk: *Márkus Miksa. A Magyar Hírlap Album* naptára az 1912-es évről. 35.

OLIVER PERCZEL
IN THE HEART OF LIPÓTVÁROS
(A FRAGMENT OF A FICTIONAL TRAVEL GUIDE THROUGH THE EYES
OF AN UNKNOWN JOURNALIST) 1912

ABSTRACT

What was life like in Budapest, especially in some of the streets of Lipótváros, at the end of the happy peaceful years before the world war? What buildings, what shops formed the life of the locals? What entertainment did people find here? We asked these questions and received the answers from a contemporary imaginary writer. Our fictional correspondent guided the reader along the banks of the Danube, through Nádor Street to the Parliament, and presented the contemporary conditions during the walk.

In our dissertation we tried to reconstruct as accurately as possible a slice of Lipótváros – above all Nádor Street – which turned out to have a very dense store network. A total of 260 stores can be counted. Most of them, forty-six, were grain traders, which can be explained by the proximity of the stock market. In the period under review, most of the professions pursued by craftsmen in Budapest were tailoring services for the inhabitants. Forty of them worked on this street, mostly in the middle of it. We found seven shoemakers, but six haberdasheries, four carpenters, and four fur dealers are also involved in dressing. In addition to these, as a matter of course, the area is the territory of the banks. There were eight financial institutions in the area. The street was densely populated as nearly 4,000 people lived here in the year of 1912. Their meals and entertainment were served by seven restaurants and six cafés.

perczelo@bparchiv.hu